№ 196 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47. | דאָנערשטאָג, ט"ז מנחם-אב תרפ"ט. | 22 sierpnia 1929 r. | 22-טער יאָהרגאַנג.

די ירושלים'ער פּאָליציי צוטרייבט אַ לויה פון אַ יוד

וואָס איז דערשטאָכען געוואָרען פון אַראַבער

21 מלוים פערוואונדעט, 3 פון זיי זענען האָפענונגסלאָז.—בעוואוסטער זשורנאַליסט וואָלפגאַנג פאַן ווייזעל אַרעסטירט.—ווייטערדיגע אַראַבישע אָנפאַלען אויף יודען אין ירושלים

פּאַנצער-אויטאָמאָבילן און פּאָליציי-פּאַטרולען אויף די גאַסן פון יפו

ירושלים, 21 אויג. (יטא) די פאַרויגע נאַכט איז דאָ געשטאָרבען אַ בוכאַרישער יוד, וועלכער איז טויט אַ טאָג פריהער דערשטאָכען געוואָרען דורך די אַראַבער. די לויה פון דעם געפאַלענעם קרבן איז פאָרגעקומען היינט אין דערפריה. עס האָבען זיך אין איהר בעטייליגט 3 טויזענד יודען. אַלע יודישע געשעפטען זענען געשלאָסען געוואָרען אַלס צייכען פון פראָטעסט און טרויער. דער לויה-קאָמיטעט האָט אָנגעצייכענט דעם מאַרשרוט צום בית-עולם דורך די הויפּט גאַסען פון שטאָט. אַ גרויסע אָפּטיילונג פּאָליציי האָט אָבער פערשטעלט דעם וועג און געצוואונגען צו פערקערעווען די לויה אויף די הינטער-גאַסען פון שטאָט. דערביי האָט די פּאָליציי זיך אויפגעפיהרט זעהר ברוטאַל געגען די מלוים. 21 יודען זענען [illegible] פערוואונדעט געוואָרען דורך דער פּאָליציי, דריי פון זיי געפינען זיך אין אַ האָפענונגסלאָזען צושטאַנד. אין שטאָט הערשט צוליב דעם אַ שטאַרקע אויפרעגונג.

ירושלים, 21 אויג. (יט"א) אין דער ירושלים'ער אַלט-שטאָט זענען היינט אויסגעבראָכען אַנטי-יודישע אונרוהען. גרופּען אַראַבער געהען אַרום איבער די גאַסען און בעפאַלען די יודישע דורכגעהער.

ירושלים, 21 אויג. (יטא) וואָלפגאַנג פאַן ווייזעל איז היינט פאַרמיטאָג אַרעסטירט געוואָרען דורך דער פּאָליציי. מען הערט, אַז דער אַרעסט שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער רעדע, וואָס וואָלפגאַנג פאַן ווייזעל האָט געהאַלטען בײַם אָפענעם קבר פון דעם געפאַלענעם בוכאַרער יוד.

ירושלים, 21 אויג. (יטא) וואָלפגאַנג פאַן ווייזעל איז נאָך עטליכע שעה אַרעסט בעפרייט געוואָרען און אָפּגעלאָזט אַחיים. אין דער פּאָליציי האָט מען איהם ערקלערט, אַז ער איז אַרעסטירט געוואָרען צוליב דער אויפפאָדערונג פון אַ געוויסען אַראַבישען שייך, וועלכער האָט אָנגעוויזען, אַז וואָלפגאַנג פאַן ווייזעל האָט געגען איהם אָנגענומען אַ דראָהענדע שטעלונג.

ירושלים, 21 אויג. (יטא) דער קאָמיטעט צו שיצען דעם כותל מערבי האָט פערעפענטליכט אַן אויפרוף צו אַלע ציוויליזירטע פעלקער אין דער וועלט וועגען דער בעדייטונג, וואָס דער כותל מערבי האָט פאַר יודען. אינ'ם אויפרוף ווערען אויסגערעכענט אַלע אָנפאַלען און פערגוואַלדיגונגען, וואָס די אַראַבער האָבען אויסגעפיהרט ביים כותל אין משך פון די לעצטע פאַר יאָהר. דער אויפרוף פאָדערט אויף אַלע בעסערע מענשען פון דער ציוויליזירטער וועלט העלפען צו פראָטעסטירען געגען די אַראַבישע גבלות און צו שטיצען די אַקציע פאַר צוריקגעבען דעם כותל-מערבי די יודען, וועלכע האָבען איהם ערוואָרבען מיט בלוט און טרעהרען.

אונטער'ן ברויף איז אונטערגעשריבען דער פאָרשטעהער פון קאָמיטעט ד"ר יוסף קלויזנער.

נ"ע **סימה** אשת ר' בצלאל נ"י **דאמאשעוויצקי**

איז נאָך לאַנגע און שווערע ליידען געשטאָרבען אין עלטער פון 57 יאָהר
די לוי' קומט פאָר היינט דאָנערשטאָג ט"ז מנחם אב תרפ"ט 2 אַ זייגער נאָכמ.
פון טרויער-הויז גדאַנסקא 31ª, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

מאַן, טעכטער, איידעם און אייניקלעך.

דעם 17-טען אויגוסט ה. י. איז אין באַד ווילדונגען נאָך לאַנגע און שווערע ליידען געשטאָרבען מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער פאָטער, ברודער, שווער און גרויס-פאָטער

נ"ע הערמאַן טאַראַנטשיק

אין עלטער פון 56 יאָהר.

וועגען טאָג פון דער לויה וועט בעזונדער בעקאַנט געמאַכט ווערען.

די טיפבעטריבטע פאַמיליע.

אחרי מחלה כבדה וממושכה נלקח מאתנו בעלי האהוב, אבינו היקר, זקננו, אחינו, חותננו, גיסנו ודודנו

ר' אברהם בר' אהרן רוטקופף ז"ל

בשנת 78 לימי חייו.

ההלויה למנוחת עולמים תהיה היום, ט"ז אב בשעה 3 אחה"צ ממעון המנוח ברחוב פיוטרקובסקה 19

המשפחה המתאבלת.

צו דער צוועטער שמערצליכער יאָהר-צייט פון אונזער אונפערגעסליכער

נ"ע **יהודית** אשת ר' שלמה נ"י **ענגעל**

קומט פאָר היינט, דאָנערשטאָג, 10 אַ זייגער פאַרמיטאָג אויפ'ן בית-עלמין אַ **הזכ"ה** צו וועלכער אַלע פריינד, פערוואַנדטע און בעקאַנטע ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען

די פאַמיליע.

אַנאָנסען אין „לאָדזער טאָגעבלאַט" האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג

די קרעדיט-שוץ קאָמיסיע

פון שטריקער-מייסטער מיט די גאַרן סוחרים בעטען אַלע בעלי-חובות פון

בריידער טאַיער

פון אַגראַדאָווא 9

צו קומען דרינגענד היינט, דאָנערשטאָג 8 אָוועגד אין האַנדווערקער-קלוב פּאָלודניאָווא 4, אַנצונעמען געמיינזאַמע שריט

די קאָמיסיע.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער פריינדין פרל. נאַדזשאַ פעלדבלום מיט ה' מאַרעק דונאַיעץ ווינשען מיר אַ האַרציגען מזל טוב און אַ גליקליכע צוקונפט

יאַקוב און געניעק דאַנציגער, מאַניעק לעווענשטיין, יאַקוב קליין, איזאַק בערקאָל.

מיר טיילען מיט אַלע אונזערע ג' מיטגלידער, אַז די

יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג

פון דער קאָאָפּעראַטיווער קליינהענדלער-באַנק לאָדז, אַגראַדאָווע 2

קומט פאָר דאָנערשטאָג, ה. 5. סעפּטעמבער ה. י. פּינקטליך 7 אָוועגד אין זאַל קאָלאָסעאום זאַכאָדניאַ 58, מיט פאָלגענדען טאָג-אָרדנונג: 1) דערעפנונג, 2) וועהלען אַ פּרעזידיום, 3) איבערלייענען דעם פּראָטאָקאָל פון דער פריהערדיגער אַלגעמיינער פערזאַמלונג, 4) בעריכטען: א) פון דער פערוואַלטונג, ב) פונ'ם ראַט, ג) פונ'ם פערבאַנד פון די יודישע קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפטען אין פּוילען, 5) בעשטעטיגען דעם באַלאַנס און פערטיילען דעם ריווח פאַר'ן יאָהר 1928, 6) וועהלען 3 מיטגלידער און 8 קאַנדידאַטען אין פערוואַלטונג; 9 מיטגלידער און 8 קאַנדידאַטען און אויפזיכטס-ראַט, 7) אָננעהמען דעם בודזשעט פאַר'ן יאָהר 1929, 8) בעשטימען די העכסטע סומע, וויפיל די באַנק קען זיך באָרגען, 9) בעשטימען דעם העכסטען קרעדיט פאַר 1 מיטגליד.

בעמ.; פאָרשלאָגען צו דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג דאַרפען צוגעשיקט ווערען שריפטליך דער פערוואַלטונג 7 טעג פריהער.

ראַט און פערוואַלטונג פון קליינהענדלער-באַנק אין לאָדז, אַגראַדאָוואַ 2.

אַכטונג טשענסטאָכאָווער!

די „געזעלשאַפט צו העלפען אָרימע יודישע קור-געסט אין טשענסטאָכאָווע" מאַכט בעקאַנט, אַז שבת, דעם 24-טען ד. ח. 9 אָוועגד קומט פאָר

אַ גרויסער קאָנצערט-באַל

אין לעזע-זאַל אין „זדראַיאָווי פּאַרק".

ס'בעטייליגען זיך ערשטקלאַסיגע אַרטיסטען, צוו. אַנד.: פּראָפ. קאָנטאַראָוויטש, פּראָפ. גינזבורג און דער בעוואוסטער באַלעט-מייסטער קאָנאַרסקי. טענץ ביז'ן פרי. די געעהרטע קור-געסט ווערען געבעטען צאָהלרייך צו ערשיינען און דערמיט צו אונטערשטיצען די אָרימע יודישע קראַנקע.

Panflavin w PASTYLKACH do odkażania jamy ustnej i gardła.

Dr. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

צעגיעלניאַנאַ 25, טעלעפאָן 26-87

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע. אַלע-אַרט אַנאַליזען בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָוועגד.

בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. Niewiażski

האָט זיך איבערגעצויגען אויף אַנדזשעיאַ 5, טעל. 40-59

נעמט אָן פון 8—2 מיטאָג און פון 5—9 אָוועגד.

ספּעציאַל-אַרצט פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוואַכע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

צוריקגעקעהרט

Dr. med. P. Langbard

זאַוואַדזקאַ 10, טעלעפאָן 6-30.

נעמט אָן פון 9 ביז 1 און פון 5 ביז 8.

3762

ערב א ענגליש=אמעריקאנישער פערשטענדיגונג

אינטערנאַציאָנאַלער פרויען=קאנגרעס פאר שלום עפענט זיך דעם 29. אין פראג

סאוויעטישע ארטילעריע באמבארדירט די כינעזישע גרעניץ=שטעט

קאנפערענץ פון די לינקע סיים=קלובען וועגן אנהויב פון די סעסיע

וויַיטערע צוזאַמענשטויסען אין ירושלים

3 פאַסאַזשיר=אויטאָמאָבילען אויף די גאַסען פון יפו

ווינען (ספּ.) „נייע פֿריַיע פּרעסע" מעלדעט פֿון ירושלים, אַז די בּעציהונ־גען צווישען יודען און אַראַבּער זיַינען וויַיטער אָנגעשטרענגט. אויף די גאַסען פֿון יפו פֿאָהרען אַרום 3 געפּאַנצערטע אויטאָמאָבּילען מיט פּאָליציי און עס געהען אַרום פּאָליציי=פּאַטרולען.

דער „ועד הלאומי", די „הרבנית הראשית" און די אָרטאָדאָקסישע אָר־גאַניזאַציעס האָבּען זיך געווענדעט מיט אַ געמיינזאַמען פּראָטעסט צום שטעל־פֿערטרעטער פֿון נציב=העליון וועגען דער א"י אַדמיניסטראַציע, וואָס האָט דערלאָזט די דעמאָנסטראַציעס פֿון די אַראַבּער בּיַים כּותל מערבי און געגען דעם, וואָס עס איז נישט אָפּגעהיטען געוואָרען דער סטאַטוס=קוואָ. אין פּראַ־מעס ווערט געפֿאָדערט שטרענג צו בּע־שטראָפֿען די שולדיגע.

און צוויי קוואַרטאַלען פֿון ירושלים זיַינען פֿאָרגעקומען וויַיטערע צוזאַמענ־שטויסען צווישען יודען און אַראַבּער. די יודישע אָרגאַניזאַציעס פֿאָדערן אויף די יודישע יוגענד נישט אָנצו־ווענדען קיין גוואַלד=מיטלען.

וועלט=קאנגרעס פון יודישע סטודענטען אפגעלעגט

ווינ ע ן, 21 אויג. (יטא) דער וועלט־קאָנגרעס פֿון די יודישע סטודענטען, וואָס האָט אויסגעזאָלט צונויפֿגערו־פֿען ווערען און ווין איז אָפּגעלעגט גע־וואָרען בּיז אָנהויב 1930.

אטענטאט אויף וואלדעמאראס'?

וו א ר ש א (טעלעפּאָניש) די זשעטש־פּאָספּאָליטאַ" האָט געבּראַכט אַרויסגע־לאָזען אַ עקסטראַ=בּלאַט וועגען אַ אַטענ־טאַט אויף וואָלדעמאַראַס'ן. ווידימזרח־אַגענטור דערוויסט זיך ספּעציעל פֿון רוגאַ, וואָס האָט אַ גוטע פֿערבּינדונג מיט קאָוונאַ, אַז בּיז היַינט אָווענד די רוה אין קאָוונאַ נישט געשטערט געוואָ־רען און וועגען אַ אַטענטאַט אויפֿ'ן לוט־ווינישען פּרעמיער איז קיינעם נישט בּאַ־קאַנט. די ידיעה פֿון דער „זשעטשפּאָס־פּאָליטאַ" איז דערוויַיל אַ פֿאַלשע.

ערב א ענגליש-אמעריקאנישע פערשטענדיגונג

לאָנדאָן (ספּ.) עס איז ערשינען אַ אָפֿיציעלער קאָמוניקאַט וועגען גע־שפּרעך פֿון מאַקדאָנאַלד'ן מיט'ן אַמע־ריקאַנישען בּאָטשאַפֿטער דאַווס. אין קאָמוניקאַט ווערט געזאָגט, אַז אויף די בּעראַטונג איז געוואָרען געזעהט וועגען די בּעדינגונגען פֿון דער ענטוואָפֿנונג. דער רעזולטאַט פֿון די בּעראַטונגען וועט נישט פֿעראָפֿענטליכט ווערען. עס ווערט בּלויז געזאָגט, אַז אויב אַלע מלוכות וואָס זיַינען פֿעראינטערעסירט און דער ענטוואָפֿנונג פֿון די ימים וועלען אָנ־ווייזען די זעלבּע פֿעראינטערעסירונג מיט'ן ענין וועט דאָן צונויפֿגערופֿען ווע־רען אַ אַלגעמיינע ענטוואָפֿנונגס=קאָנפֿע־רענץ לויט'ן מוסטער פֿון דער וואַשינג־טאָנער קאָנפֿערענץ.

דאַנציג (ספּ.) די ענגלישע צייַ־טונגען מעלדען, אַז אין וויַיסען הויז קו־מען פֿאָר בּעראַטונגען וועגען דער ענג־ליש אַמעריקאַנישער פֿערשטענדיגונג.

סאוויעט. ארטילעריע באמבארדירט די כינעזישע גרעניץ-שטעט

ווינען (ס.) די צייטונגען מעלדען פֿון פּאַריז, אַז די כינעזישע געזאַנד־שאַפֿט האָט מיטגעטיילט, אַז עס איז פֿאָרגעקומען אַ צוזאַמענשטויס צווישען סאָוויעטישען און כינעזישען מיליטער נעבּען דער גרעניץ. דער קאַמף בּיַי לאַ־נאַ האָט געדויערט 3 שעה. די כי־נעזער האָבּען און קאַמף פֿערלוירען עט־ליכע אָפֿיצירען און 25 זעלנער. די סאָוויעטען האָבּען בּאָמבּאַרדירט קאַלאַ־נאַ און האָבּען צושטערט די בּאַהן=ליניע

הארמאטען און פאנצער-צוגען אין קאמף מיט די כינעזער

טאָקיאָ (ספּ.) די צייטונגס=קאָרעס־פּאָנדענטען מעלדען, אַז אויף אַ מרחק פֿון 500 מעטער פֿון די כינעזישע פּאָ־זיציעס, נעבּען דער סטאַציע מאַנדזשו־ריאַ האָט זיך געלאָזען בּעוויַיזען אַ סאָווי־יעטישער פּאַנצער=צוג.

די רוסישע מיליטער=אָפּטיילונג האָט נאָכ'ן פֿערלאָזען דעם צוג אָנגעהויבּען אַ קאַמף מיט די כינעזער געשיצען פֿון אַרטילעריע=פֿייַער. נאָך אַ קאַמף, וואָס האָט געדויערט 2 שעה, האָבּען די רוסען זיך צוריקגעצויגען. די כינעזער האָבּען פֿערלוירען 30 מאַן, האָבּען אָבּער צו־גענומען אַ גרויסע צאָהל חאַרמאַ־טען אין אַמוניציע.

קאנפערענץ פון די לינקע סיים-קלובען

וו א ר ש א (טעלעפּאָניש) די לינקע סיים=קלובּען רופֿען זונטאָג צונויף אַ גע־מיינזאַמע קאָנפֿערענץ וועגען דער עפֿ־נונג פֿון דער סיים=סעסיע. ס'ווערט גע־פֿאָדערט, אַז די סעסיע זאָל זיך אָנהויבּ־בּען נישט שפּעטער ווי אין סעפּטעמבּער.

אינטערנאצ'אנאל. פרויען קאנגרעס פאר שלום

פּאַריז (ספּ.) דעם 29 אויגוסט עפֿענט זיך אין פּראַג אַ אינטערנאַציאָ־נאַלער שלום=קאָנגרעס צונויפֿגערופֿען דורך דער פֿרויען=ליגע פֿאַר שלום און פֿריַיהייט. די לאָזונג פֿון קאָנגרעס איז צו בּעקעמפֿען מלחמות און צו רעאַלי־זירען דעם קעלאָג=פּאַקט. אין קאָנגרעס וועלען זיך בּעטייליגען דעלעגאַציעס פֿון 4 פֿעלקער.

היינט פליהט „גראף צעפעלין" אף קיין סאן פראנציסקא

טאָקיאָ (ספּ.) די הכנות צום אָפּ־פֿליהען פֿון „גראַף צעפּעלין" קיין סאַן פֿראַנציסקאָ ווערען פֿערענדיגט. די אַט־מאָספֿערישע בּעדינגונגען זיַינען גינסטי־גע. דער „צעפּעלין" זאָל אָפּפֿליהען פֿון טאָקיאָ היַינט 4 פֿאַרטאָגס.

די האגער קאנפערענץ ווערט אויפגעריסען

פּאַריז (ספּ.) די צייטונגען מעל־דען, אַז נאָכדעם ווי סנאָודען האָט נישט געוואָלט נאָכגעבּען די פֿאָדערונגען פֿון פֿראַנצויזיש=בּעלגיש - איטאַליענישען בּלאָק און דער בּלאָק פֿון זיַין זייַט האָט אויך נישט געוואָלט מותר זיַין, פֿון דער צווייטער זייַט אויך שטרענגמאַן נעגאַטיוו די פֿאָדערונגען פֿון בּלאָק, רעכענט מען דערוייל, אַז די קאָנפֿערענץ וועט אומ־בּעדינגט אָפּגעלעגט ווערען.

פוילישער באטשאפטער אין אנגארא

וו א ר ש א (טעלעפּאָניש) דאָס אויס־סערן=מיניסטעריום בּעשטימט אַ פּוילי־שען בּאָטשאַפֿטער אין אַנגאָראַ.

אויפ'רייס פון א פאבריק אין ווארשא

2 יודישע ארבייטער שווער פערוואונדעט

וו א ר ש א (טעלעפּאָניש) אין דער יודישער פֿאַבּריק „מעטאַליאַ" אויף טאַר גאָווע 44 איז היַינט פֿאָרגעקומען אַ מוראַ'דיגער אויפֿרייס. עס האָט גע־פּלאַצט דער קעסעל פֿון דער פֿאַבּריק און 2 יודישע אַרבּייטער דוד גאָלדבּערג 30 יאָהר אַלט און ישראל ליכטענשטיין 28 יאָהר אַלט, זיַינען שווער פֿערוואונדעט געוואָרען. פֿון אויפֿרייס איז די גאַנצע פֿאַבּריקס=איַינריכטונג חרוב געוואָרען. די אויספֿאָרשונג איז אין גאַנג.

געהיימניספולער מארד אין ווארשא

א בריף פון טעאפיל אלשאנסקי אין טאש פון ערמארדעטען

וו א ר ש א (טעלעפּאָניש) אויף דער בּאַהן=ליניע אין פּראַגע האָט מען גע־פֿונען געפֿונען אַ דערשאָסענעם דעם אוק־ראַינער בּיעטרושטשוק. בּיַים דערהרג'ע־טען אין טאַש האָט מען געפֿונען אַ רעוואָלווער און אַ בּריף פֿון טעאָפֿיל אַל־שאַנסקי (דער תּלמיד פֿון שוואַרץ) צום פֿערשטאָרבּענעם ד"ר ליעווינג שטיין, שמיינגער'ס פֿערטיידיגער. דער בּריף איז אַרויסגעשיקט געוואָרען פֿון בּערלין פֿאַר אַ יאָהרען. די אויספֿאָרשונג וועט פֿעסטשטעלען, וואָס פֿאַר אַ שייכות דער בּריף האָט צום מאָרד. ווי עדות געבּען אָנבּער האָט מען דעם ערמאָר־דעטען 1 בּייַנאַכט געזעהן אין דער גע־זעלשאַפֿט פֿון אַ פֿרוי.

מיטרעדאקטאר פון א רוסישער צייטונג אין ווילנא

א מיטגליד פון טשעקא

ווילנא (טעל.) צווישען דער רו־סישער עמיגראַציע האָט אַרויסגערופֿען אַ גרויסען רושם די ידיעה, אַז דער שטעלפֿערטרעטער פֿונ'ם רעדאַקטאָר פֿון דער רוסישער צייטונג אין ווילנא, יאַן שובּקאַ, איז געווען אַ מיטגליד פֿון טשעקאַ. דאָס איז ערשט אויצט קענט־לעך געוואָרען, בּעת שובּקאַ האָט זיך בּעמיהט וועגען אַ פּאַס וועלענדיג פֿאָה־רען קיין בּראַזיליען.

גרויסער פאליטישער פראצעס אין ראוונא

ראָוונאָ, 21 אויג. (יטא) און רו־גען געריכט האָט זיך היַינט אָנגעהויבּען אַ גרויסער פּאָליטישער פּראָצעס. 22 מאַן זיצען אויף דער בּעשולדיגונגס־בּאַנק, דערונטער 18 יודען. אַלע ווער־ען בּעשולדיגט אין קאָמוניסטישער טע־טיגקייט. דער פּראָצעס קומט פֿאָר בּיַי פֿערמאַכטע טירען און וועט דויערן עט־ליכע טעג.

ריזיגע פליטה פון א ווינער טעקסטיל-פירמע

דער שאַרבּער, ווירטשאַפֿטליכער קריזיס האָט שווער געטראָפֿען נישט בּלויז דער לאָדזער טעקסטיל=אינדוסטריע; אויך אין דער עסטרייכישער טעקסטיל־בּראַנזשע שפּירט מען זיך שטאַרק. נאַכץ ווינען קאָמט טאַקע איצט מיט אַ פּליטה פֿון איינע פֿון די גרעסטע דאָרטיגע טעק־סטיל=אונטערנעהמונגען. די קרעדיטאָרען פֿון דער בּערימטער פֿירמע „נאַגלער און אַפּלער". וועלכע בּעזיצט די און עסטרייך פֿאַבּולערע וויַיגעלסדאָרפֿער טעק־סטילישע ווערקען, האָבּען דערלאַנגט און געריכט אַ בּיטע וועגען ערקלעהרען אַנ'ס אופּפֿראַלשמש דער דאָזיגער פֿיר־מע, וועלכע געפֿינט זיך און צאָהלונגס־שוועריגקייטען. פֿערשידענע בּוימוואָל־אונטערנעהמונגען מאָהנען בּיַי דער פֿיר־מע „נאַגלער און אַפּלער" אַ חוב פֿון 5 מיליאָן שילינג.

די פֿירמע „נאַגלער און אַפּלער" עק־זיסטירט זיַיט 1916. נאַגלער האָט נאָך פֿריהער געהאַט אַ גרויסע טעקסטיל־אונטערנעהמונג אין בּודאַפּעסט. די פֿיר־מע בּעזיצט און וויַיגעלסדאָרף 2 פֿאַבּרי־קען, אַ וועבּעריַי און אַ שפּינעריַי, וואָס בּעשעפֿטיגען עטליכע טויזענד אַרבּייטער ווען יאַקאָבּ נאַגלער איז און 1920 גע־שטאָרבּען, האָט די אלמנה יאָהאַנאַ נאַגלער איבּערגעגעבּען דעם שותּף אַפּ־לער די רעכט צו פֿיהרען דאָס געשעפֿט. אָנהויבּ 1929 האָט אַפּלער געפֿאָדערט פֿון פֿרוי נאַגלער אויהם אויסצוצאָהלען זיַין שותּפֿות=טייל און משך פֿון 2 טעג, וויַיל ער איז אַריַינגעטרעטען און שות־פֿות מיט אַ וויַין=סוחר. אַט דער אומ־שטאַנד האָט צוזאַמען מיט דער אַלגע־מייַנער סטאַגנאַציע אויפֿ'ן טעקסטיל־מאַרק דערדריקט די גרויסע אונטער־נעהמונג.

—0—

שאנטאזשיסט צוגערויבט ביי א דאנציגער יוד זיין 10=יעהריג יונגעל

ער פאדערט ביים פאטער 50 טויזענד זל. אויסקויף געלד

מיט דער סענסאציאנעלער געשיכטע האט זיך פעראינטערעסירט די מאכט

דאַנציג (א. וו.) און פּוילישען גע־נעראַל=קאָמיסאַריאַט איז אָנגעקומען אַ סענסאַציאָנעלער בּריף פֿון פּוילישען בּירגער זיגמונט לאַנדוי, און וועלכען ער מעלדעט, אַז אַ געוויסער ליַיזער מיי־מעלבּוים האָט ערגיץ פֿערפֿיהרט זיַין 10 יעהריג יונגעל און ער פֿאָדערט יעצט פֿון לאַנדוי'ן 50 טויזענד זל. ווען ער אויהם צוריק אַרויסגעבּען זיַין קינד. לאַנדוי מעלדעט, אַז ער און געווי אויפֿ־פֿאַרמירט, אַז זיַין יונגעל געפֿינט זיך און דאָרף לאַרעס (סלוּפּצער פּאָוויאַט). לאַנדוי מעלדעט, אַז ער האָט זיך שוין עטליכע מאָל געווענדעט צו דער סליפּ־צער מאַכט, אָבּער אָהן ערפֿאָלג.

דער גענעראַל=קאָמיסאַריאַט האָט זיך פֿעראינטערעסירט מיט דעם אומגעוועג־ליכען שאַנטאַזש און וועגען דעם זיך פֿערשטענדיגט מיט דער צענטראַל־מאַכט און וואַרשא. דער אויסטערלי־שער פֿאַל האָט צווישען די דאַנציגער יודען אַרויסגערופֿען אַ געוואַלטיגע אויפֿ־רעגונג.

דער צעפעלין אין טאקיא

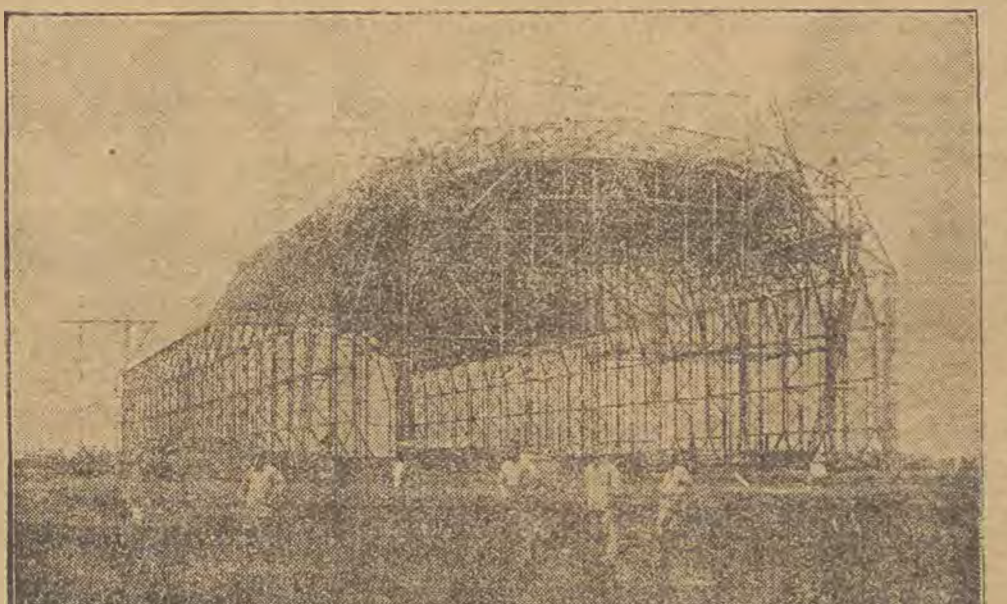

סאַר'ן אָנקומען פֿון צעפּעלין איז אין טאָקיאָ אויפֿגעבּויט געוואָרען אַ ספּעציעלער האַנגאַר. אונזער בּילד שטעלט פֿאָר די אַרבּייטען בּיַים אויפֿבּויען דעם האַנגאַר.

פראפעסאר בארטעל קומט קיין ווארשא

וו א ר ש א (טעלעפּאָניש) דער נייע פּרעמיער פּראָפֿ. בּאַרטעל, וואָס וויילט איצט און פֿראַנקריַיך קומט די טעג קיין וואַרשא, וואו ער וועט פֿערבּליַיבּען עט־ליכע טעג, דאָן וועט ער אָפּפֿאָהרען קיין לעמבּערג.

די כינעזער קענען אויף ניד נישט קאנצענטרירען זייער מיליטער ארום דער גרעניץ

לאָנדאָן (ספּ.) די מאָבּיליזאַציע פֿון כינעזישען מיליטער טרעפֿט אויף גרויסע שוועריגקייטען, מחמת די יאַפּאַ־נער דערלויבּען נישט אַריבּערפֿיהרען דאָס כינעזישע מיליטער מיט דער דרום מאַנדזשורישער בּאַהן. פֿון דער אַנדערער זייַט געפֿינט זיך די אַרמעע פֿון גענעראַל בּליכער נעבּען אורקוטסק אַזוי, אַז די כינעזישע און רוסישע אַר־מעען געפֿינען זיך נאָך גאַנץ וויַיט איינע פֿון די אַנדערע, מען זאָל קאָנען רעכנען און דער נאָהענטסטער צייט אויף גרע־סערע שלאַכטען. פּוגרעסטוועגען קומען יעדען טאָג פֿאָר צוזאַמענשטויסען בּיַי דער גרעניץ. די כינעזער איז געלונגען אָפּצושטויסען דאָס רוסישע מיליטער פֿון טון=ניגנ=שין.

דער אַמעריקאַנישער גענעראַל=קאָנ־סול און כאַרבּין, האַמסטאָן, מעלדעט, אַז די סיטואַציע אויפֿ'ן וויַיטען מזרח איז בּאמת זעהר אַ אָנגעשטרענגטע און דראָהענדע.

דער סאמענדאנט פון כארבין

מאָסקווא (ספּ.) די סאָוויעטישע פּרעסע מעלדעט, אַז די כינעזישע רע־גירונג האָט בּעשטימט דעם גענעראַל לין=טשען=טאָן אַלס קאָמענדאַנט פֿון כאַרבּין און פֿיהרער פֿון מיליטער (וואָס וועט דאַרפֿען פֿערטיידיגען די שטאָט אין פֿאַל פֿון אַ סאָוויעטישער אָפֿענסי־ווע.

פוילען האט גוטע אויסזיכטען אויף אינדוסטריעלער ענטוויקלונג

מיט דער דאָזיגער איבערציַיגונג פאָהרט אוועק פון פוילען דער בעלגישער פינאַנץ=מיניסטער.

דער בּעלגישער האַנדעלס=מיניסטער היַימאַן, וועלכע וויילט די לעצטע טעג און וואַרשא, האָט און אַ געשפּרעך מיט אַ ווירטשאַפֿטליכען אויסגעדריקט זיַין ענט־ציקונג מיט דער לאַנד=אויסשטעלונג און פּוזנאַ, וואו עס זיַינען סומירט די אַנ־שטרענגונגען און ווירטשאַפֿטליכער אויפֿ־בּלוה, וואָס פּוילען האָט דערגרייכט און משך פֿון די 10 יאָהר פֿון איהר אומאָפּ־העגיגקייט. אַ מלוכה, וואָס האָט בּיַי אַזעלכע שווערע בּעדינגונגען געקענט אַזוי פֿיל אויפֿטון קאָן דרייסט קוקען אויף דער צוקונפֿט.

דער בּעלגישער האַנדעלס=מיניסטער האָט אויך בּעזוכט אַ רייהע פֿאַבּריקען, און ער האָט זיך דערוואויסט, אַז זיַי שטעהען נישט אָפּ פֿון די מאָדערנסטע פֿאַבּריקען און אויסלאַנד.

מיניסטער היימאַן זעהט און די נויטווענדיגקייט פֿון אומבּעדינגטען פֿער־בּעסערונגען די פּוילישע אינדוסטריע מיט קאַפּיטאַל, אויף איַינווערסטיציע=צוועקען. אויסלענדיש קאַפּיטאַל מוז אומבּעדינגט אַריַינפֿליסען קיין פּוילען.

— איך איז אודאי בּעוואוסט, —האָט מיניסטער היימאַן מוסיף געווען — אַז בּעלגיען שטעהט שוין לאַנג און לעבּ־האַפֿטע ווירטשאַפֿטליכע בּעציהונגען מיט פּוילען. לויט אינפֿאָרמאַציעס, וואָס איך האָבּ, דערגרייכט דער בּעלגישער קאַפּי־טאַל און פּוילען בּיז 300 — 400 מיליאָן פֿראַנק.

פֿון מיינע לעצטערע שמועסען מיט'ן האַנדעלס = מיניסטער קוויאַטקאָווסקי— זאָגט וויַיטער דער בּעלגישער מלוכה־מאַן, — ווי אויך מיט'ן אַרבּייטס=מיניס־טער פּריסטאָר, בּין איך געקומען צו דער איבּערציַיגונג, אַז דאָס אומטימטעלבּאַרע בּעקענען זיך מיט'ן ווירטשאַפֿטליכען לעבּען און פּוילען, וועט האָבּען אַ געהעריגען איַינפֿלוס אויף דער ענטוויקלונג פֿון די בּעלגיש=פּוילישע עקאָנאָמישע בּעציהונגען.

ענדיגענדיג זיַינע אויספֿיהרונגען, האָט מיניסטער היימאַן ערקלערט, אַז בּאַלד נאָך זיַין צוריקקומען קיין בּריסעל וועט ער אָפּגעבּען אַ אויספֿיהרליכען בּעריכט וועגן זיַין בּעזוך און פּוילען.

לאדזער טאגעבלאט

ד"ר רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
ניט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 57. אדמיניסטראַציע 47.

קלאַנגען, פּלאַטקעס און סענסאַציעס
דאָס איז דער אָנהויב פון פּאָליטישען סעזאָן

דאָס ערשטע קיהלע ווינטעל פון אַנקומענדען הערבסט האָט שוין מיטגעבראַכט מיט זיך א גאַנצען באַרג פּלאַטקעס און קלאַנגען וועגען דעם פּאָליטישען לעבען אין דער נאָהענטסטער צייט.

די מיניסטאָרען האָבען נאָך רעכט נישט בעוויזן אויסצורוהען זיך פון זייערע רייזען אין די אויסלענדישע קור-ערטער, די דעפּוטאַטען האָבען זיך נאָך רעכט נישט בעוויזען ארומצוואַשען פון דעם זומער-שמוץ אויף די דאַטשעס, און עס שמעקט שוין מיט פּאָליטישען סעזאָן. די אָפּאָזיציאָנעלע ציימונגען ברענגען איין ידיעה, סענסאַציאָנעלער פון דער צווייטער וועגען די נאָהענטסטע ענדערונגען אין מיניסטאָרען-קאַבינעט. מען דערצעהלט וועגען געהיימע בעראַטונגען אין רעגירונגס-לאַגער. מען ווייזט אָן אויף דער שפּאַלטונג אין רעגירונגס-קלוב, מען שפּיעלט מיט די פינגער אויף די אָפּוועזענהייט פון עטליכע אָנגעזעהענע פּילסודסקיסטען אויפ'ן לעגיאָניסטען צוזאַמענפאָהר אין נאָווי-סאָנטש. מען רעדט מיט אָהן רמזים וועגען זאַלעסקי'ס נישט געלונגענער פּאָליטיק אין האַג און דאָס אַליין ווערט צונויפגעפּלאָנטען אין איין גרויסען קוילעטש פון סענסאַציאָנעלע ידיעות וועגען גרויסע און וויכטיגע, זעהר וויכטיגע ענדערונגען אין דער רעגירונג. די דאָזיגע פּלאַטקעס און קלאַנגען זענען זאָגאַר אַזוי דרייסט און סענסאַציאָנעל, אַז זיי דערצעהלען אַפילו וועגען דעם, אַז מאַרשאַל פּילסודסקי זאָל אויך רעזיגנירען פון זיין אַמט אַלס קריגס-מיניסטער און איבערבלייבען בלויז אַלס שעף פון דער אַרמעע.

די דאָזיגע קלאַנגען שטאַמען פון דער רעכטער אָפּאָזיציאָנעלער פּרעסע. די לינקע אָפּאָזיציאָנעלע פּרעסע ווייסט דערווייל נאָך נישט צו דערצעהלען די סודות פון חדר. איבערהויפּט פיהלט זיך איצט דאָרט א זעהר שטאַרקע דערשלאָגענקייט. דער „ראָבאָטניק" מאַכט אין זיין געמיינגען נומער אַן אַנשטעל פון קאַמף און שרייט אויס פּאַטעטיש: „מיר ווילען נים קיין שלום!" „מיר ווילען נישט קיין בורג-פרידען!" עס ווייזט אָבער אויס, אַז דאָס איז דערפאַר, ווייל מען פרעגט זיי נישט און מען נעמט זיי אינגאַנצען נישט אין בעטראַכט ביי די קומענדע ענדערונגען.

די רעגירונגס-פּרעסע, וועלכע איז נאָך אָנגעשטעקט מיט ראַדיקאַליזם און ליבעראַליזם רעדען איצט זעהר ווענינג וועגען די קונפטיגע פּאָליטישע געשעהענישען. עס זעהט אויס, ווי זיי וואָלטען עפּעס אינגאַנצען צוזורערט געוואָרען פון די קאָמבינאַציעס וואָס עס וועבען זיך אין דרוסקעניקי אונטער זייערע פּלייצעס, און זיי נעמען דעריבער אָן אַנ'אַפּאָרטעמענדע שטעלונג.

איבערהויפּט ווייזען אַלע קלאַנגען אָן דערויף, אַז די ענדערונגען, אויב זיי וועלען ווירקליך פאָרקומען, וועלען האָבען א זעהר שטאַרקע נטיה אויף רעכטס. די ענדערונגען, הייסט דאָס לויט די קלאַנגען און פּלאַטקעס, וועלען נישט זיין פון א פּאָליטישען כאַראַקטער, נאָר וועלען האָבען א ריין ווירטשאַפטליכען זין. קודם כל וועט מען שטרעבען צו א צוזאַמענאַרבייט מיט'ן סיים אויף'ן ווירטשאַפטליכען געביט. און צוליב דעם רעדט מען אויך, אַז דער קונפטיגער פּרעמיער פון דער בעניטער מאַי-רעגירונג זאָל זיין א גרויס-אינדוסטריעלער, איינער פון די גרעסטע אינדוסטריע-פּאַטענטאַטען אין שלעזיען. אַלזאָ א פאָרשטעהער פון „לעוויאַטאַן", א קאַרפּען-קאָפּ פון דער פּוילישער גרויס-אינדוסטריע. א פּרעמיער-מיניסטער, וואָס איז גלייכצייטיג דער פאָרשטעהער פון אַזאַ ווירטשאַפטליכע גרופּע איז שוין א גאַנצער פּראָגראַם, און מען קען נאָך דרייסט פאָראויסזעהן די ריכט-ליניען פון זיין אַרבייטס-פּראָגראַם, און קודם כל וועלען די דאָזיגע ריכט-ליניען בשום אופן נישט זיין אויף דער האַנד פון דער לינקער אָפּאָזיציע, אַזוי אַז צום „איכה ישבה" וואָס די פּובליציסטען פון „ראָבאָטניק" קלאָגען אויס אויפ'ן חורבן פון די קראַנקען-קאַסעס, וועט נאָך דאַכט זיך צוקומען א שעהן ביסעל קאַפּיטלעך...

לעת עתה זענען אָבער, ווי שוין געזאָגט, די אַלע קלאַנגען נאָכנישט קאָנטראָלירט געוואָרען און העכסט וואַהרשיינליך איז דאָס נישט מעהר ווי נביאות, וואָס וועלען זיך גאָר אינגיכען אַרויסווייזען צו זיין זענען ריכטיגע אָדער פאַלשע פאָראויסזעהונגען...

—פּס.

דער משומד און זיין שטראָף
אַ מעשה מיט אַ חלום, וואָס איז פאַרווירקליכט געוואָרען אין לעבען.

ווילנע. — דער ווילנער אינוואוינער מ. ב. איז אַ מענש מיט אַ רייכער פאַרגאַנגענהייט, אַדורכגעטריבענער יונג וואָס איז אַדורך ווי מען זאָגט דאָס, דורך פייער און וואַסער.

זייענדיג לעצטענס ערגעץ אין א שטעטעל אין קאָנגרעס-פּוילען, האָט ער זיך פאַרליבט אין א שיקסע. די לעצטע האָט איהם אָבער געמאָלדען, אַז זי וועט מיט איהם קיינמאָל נישט חתונה האָבען, אויב ער וועט זיך נישט שמד'ען.

האָט ב. וועגען דעם, אַז ער קלייבט זיך שמד'ן, אָנגעשריבען א בריף צו זיין פאַרהייראַטע שוועסטער אין ווילנע, וועלכע האָט בעת מעשה א מאָל געטון מיט דער האַנד אויף איהר ברודער. די זעלבע נאַכט איז איהר אָבער געקומען צו חלום איהר פאַרשטאָרבענער מוטער און ערקלערט, אַז זי ווייס, אַז מיישל וויל זיך שמד'ן, ער זאָל אָבער אַוועקוואַרפען דעם געדאַנק, מחמת מיט איהם וועט פּאַסירען אַ שווער אומגליק.

דער חלום האָט געמאַכט אויף דער שוועסטער א שטאַרקען איינדרוק. זי האָט תיכף אָנגעשריבען א בריף צום ברודער, ער זאָל נישט וואַגען זיך שמד'ן און דערצעהלט איהם וועגען דעם חלום.

די תשובה פון ברודער איז געוועזען אַז ער לאַכט פון איהר און פון חלום און אַז זי קען שוין אָן איהם פאַרגעסען, מחמת נאָך עטליכע טעג און ער איז אויס יוד.

און אַפּאָר וואָכען אַרום האָט די שוועסטער בעקומען א ידיעה, אַז דער ברודער איהרער איז געפאָהרען מיט זיין קריסטליכער כלה אויף א מאָטאָציקל. דער רודער פון אויטאָ איז קאַליע-געוואָרען און ער האָט זיך איבערגעקעהרט. בעת דער קאַטאַסטראָפע האָט ב. בעקומען א וואונד אין האַנד. פון דער וואונד האָט זיך גיך אַנטוויקעלט א בלוט-פאַרגיפטונג און ער איז אין עטליכע טעג אַרום געשטאָרבען.

—0—

שרעקליכע היצען אין אַמעריקאַ
מאַכען אַ תל פון די תבואה-פעלדער
אַמעריקאַ שטעהט פאַר אַ שלעכט געראָטעניש. — צי וועט זיך דאָס אָפּרופען אויף דער לאַגע אין פּוילען?

אַנ'אַלטער כלל. די אָפּגעשטאַנענע לענדער, בתוכם אויך פּוילען, ווערען אָפט אויפגעריכט דאַנק יענעמס אומגליק. האָבען מיר מיט 3 יאָהר צוריק געהאַט דעם ענגלישען קוילען-שטרייק, וועלכער האָט אומגעהויער פאַרגרעסערט אונזערע מעגליכקייטען פון קוילען-עקספּאָרט. לאָדז האָט לעצטענס געהאָפט געהאָלפען צו ווערען פון ענגלישען טעקסטיל-שטרייק, נעמען זיי אויף צו להכעיס און קומען דורך צווישען זיך. איצט האָפט מען, אַז א שטיקעל ישועה וועט פאַר אונז זיין דאָס שלעכטע געראָטעניש אין אַמעריקע.

אָט וואָס מען שרייבט אין דער אַמעריקאַנער פּרעסע:

די גרויסע היצען, פון וועלכע עס ליידען היינט נישט נאָר די זעקס מיליאָן איינוואוינער פון ניו-יאָרק, נאָר כמעט אַלע איינוואוינער פון די פאַראייניגטע שטאַטען, איז געוואָרען אַנ'ערנסט פּראָבלעם פאַר'ן לאַנד.

אין אַגריקולטור-דעפּאַרטאַמענט אין וואַשינגטאָן געהט מען אַרום מיט געקנייטשטע שטערנס און מען האַלט אין איין אַרויפקוקען צום בלויען אויסגעגליטערטען הימעל, זוכענדיג א וואָלקענדעל, וואָס זאָל אָנזאָגען די בשורה, אַז מיר וועלען באַלד האָבען א געשמאַקען רעגען, וואָס זאָל אָפּפרישען די פאַרדאַרטע פעלדער און אָנפילען צוריק די אויסגעטריקענטע קוואַלען און ברונימער.

דאָס גאַנצע לאַנד ליידט פון א מאַנגעל אין רעגען. און דער רעגען-מאַנגעל צוזאַמען מיט גרויסע היצען האָט מיט זיך געבראַכט צוויי זעהר ערנסטע געפאַהרען פאַר'ן לאַנד.

פון אַלע קלענערע שטעט און שטעטלעך פון אַמעריקע קומען אָן בעריכטען, אַז דאָס וואַסער אין די רעזערוואָארען, פון וועלכע די בעפעלקערונג ציהט איהר טעגליכע פּאָרציע וואַסער צום טרינקען און פאַר אַנדערע צוועקען, ווערט יעדען טאָג ווענינגער און ווענינגער, און אויב עס וועט באַלד נישט קומען אַ געשמאַקער רעגען, וואָס זאָל אָנפילען צוריק דעם וואַסער-זאַפּאַס אין די רעזערוואָארען, איז די געפאַהר פון אַ וואַסער-מאַנגעל זעהר גרויס.

נאָך מעהר ווי די שטאָטישע איינוואוינער זענען אָנגעשראָקען די פאַרמער'ס איבער גאַנץ אַמעריקאַ. אויף די פאַרמערישע פעלדער און גערטנער הערשט איצט אַ שרעקליכע טריקעניש. שוין איבער צוויי מאָנאַטען, אַז אַ שטאַרקער רעגען האָט זיי נישט דורכגעווייקט, די תבואה פאַרדאַרט, און שוין איצט בעטראָפט דער שאָדען פון די אַמעריקאַנער פאַרמער פיהל צעהנדליגער מיליאָנען דאָלאַר. די עקספּערטען פון דעם אַגריקולטור-דעפּאַרטאַמענט אין וואַשינגטאָן זאָגען שוין פאָראויס, אַז אַמעריקאַ וועט דאָס יאָהר האָבען אַ שלעכטע געראָטעניש און די פאַרמערס וועלען אַראָפּנעמען פון די פעלדער אַ סך ווענינגער תבואה, ווי מען האָט ערוואַרט. די שפּעקולאַנטען אויף דער שיקאַגאָער תבואה-בערזע האָבען שוין אַפילו אַרויפגעטריבען דעם פּרייז אויף ווייץ מיט 30 סענט אויפ'ן בושעל.

און דזשוירזי האָט די טריקעניש פאַרברענט איין דריטעל פון אַלע קאַרטאָפעל און גרינס אויף די פעלדער, און אַזוי אַלע אַנד. תבואות און פרוכטען זענען שטאַרק געשעדיגט געוואָרען. נישט בעסער איז די לאַגע אין קאָנעקטיקוט.

די רעגירונג אין וואַשינגטאָן קען נאַטירליך גאָרנישט טון געגען דער טריקעניש. זי קען נישט צווינגען דעם הימעל צו בעדעקען זיך מיט וואָלקען און צו געבען רעגען. דער דאָלאַר איז דאָ אונמעכטיג...

לעזט און אַבאָנירט
דאָס
„לאָדזער טאָגעבלאַט"

טראַגישער טויט
פון אַ יודישען געלעהרטען אין בעלגיען.

ער האָט געוואָלט אַרויסשלעפּען פון וואַסער זיין קריסטליכע געליבטע, זיינען ביידע דערטרונקען געוואָרען.

פון אַנטווערפּען ווערט געמעלדעט: אין דער פערמע מאַרטין, נישט ווייט פון דער פראַנצויזיש-בעלגישער גרענעץ איז דער 50 יעהריגער אינזשעניער זשאָזעף סעמאַקדראַוויץ, שווייצאַרישער בירגער, געגאַנגען פאַרנאַכט שפּאַצירען מיט זיין 40 יעהריגער געליבטער אַלעקסאַנדרינע. אַלעקסאַנדרינע האָט אויסגעזעהן צו זיין שיכור. אַדורכגעהענדיג דעם שמאָלען האָלץ-בריק האָט זי זיך פּלוצלונג אַרויסגעריסען פון די אָרעמס פון איהר געליבטען און איז אַריינגעשפּרונגען אין טייך. זי איז זגלייך אַראָפּ צום גרונד. איהר געליבטער האָט קיין סך נישט געקלעהרט און איז אַריין אין וואַסער זי ראַטעווען. ער איז אָבער אויך דערטרונקען געוואָרען.

די פויערים פון דער פערמע האָבען גענומען זיי ראַטעווען. מען האָט זיי ביידען אַרויסגעצויגען פון וואַסער, אָבער שוין אָהן אָטעם.

ווי עס ווייזט זיך אַרויס איז דער דערטרונקענער זשאָזעף סעמאַקדראַוויץ נישט קיין אַנדערער, ווי יוסף צמח דוד. ער איז געבוירען געוואָרען אין רוסלאַנד אין יאָהר 1879. זיין פאָטער איז געוועזען אַ רב. אין 1905 איז ער געקומען קיין שווייץ שטודירען מאַטעמאַטיק און איז דערנאָך אַריינגעטרעטען אין אַ פּאָליטעכניקום. בעת'ן קריג, אין יאָהר 1917, האָט ער בעקומען שווייצאַרישע בירגערשאַפט אַלס אַנערקענונג פאַר אַ געוויסער ערפינדונג פון אַנ'אַקער-בוי מאַשין.

זייט איניגע יאָהרען האָט ער זיך בעזעצט אין בעלגיען אין אַ קליינער פערמע און זיך אָבגעטיילט פון געזעלשאַפטליכען לעבען. ווי מען גיט איבער, זאָל ער אויך זיין געוועזען נישט גענוג נאָרמאַל. ער פלעגט אָפט ליידען פון געדרוק-אַטאַקעס און דאָקטוירים האָבען איהם געראַטען צו לעבען אין אַ פערמע איזאָלירט פון אַלעמען.

שוין העכער אַ יאָהר, ווי ער האָט זיך בעקענט מיט דער שעהנער פּויערטע אַלעקסאַנדרינע, וואָס האָט געאַרבייט אין דער פערמע. זייט 8 חדשים האָט זי געוואוינט ביי איהם. זי איז לעצטענס נישט געוועזען צופרידען מיט איהר גורל און האָט זיך גענומען צום טרינקען טראַפּע. דאָס זאָל אויך זיין געוועזען די סיבה פון איהר שריט.

בערנאַרד באַראָן / דער בלף-טוער — און יוד. — / פון וויליאַם צוקערמאַן

3.
באַראָן דער יוד און מענש

מיט דעם פאַרענדיגט זיך אָבער נאָך נישט בערנאַרד באַראָן'ס לעבען. מיט מעהרסטענס קאַריערען פון דעם כאַראַקטער איז דאָס אַרויפאַרבייטען זיך דער סוף פון דער געשיכטע. געוועזען אָרעם, געלונגען, זיך אַרויפגעאַרבייט, און געוואָרען רייך. דאָס איז דער געוועהנליכער לויף פון אַזאַ געשיכטע. בערנאַרד באַראָן האָט צו אָט דער געוועהנליכער געשיכטע צוגעשריבען נאָך אַ גאַנץ אומגעוועהנליכען קאַפּיטעל, און אָט דאָס קאַפּיטעל האָט איהם געמאַכט אַזוי בעריהמט אין ענגלאַנד און אין דער וועלט.

און די גאָר לעצטע יאָהרען פון זיין לעבען, פון נאָך דער מלחמה אָן, האָט בערנאַרד באַראָן זיך מיט אַמאָל פאַרנומען אויף אַ נייעם וועג, וועלכער האָט צו איהם געצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון דער וועלט. ער האָט גענומען „אַוועקגעבען זיין פאַרמעגען".

אייגענטליך איז דאָס אַוועקגעבען פון „פאַרמעגען" אויך איינע פון די לעגענדען. באַראָן האָט, חלילה, נישט אַוועקגעגעבען אַלץ, וואָס ער האָט פאַרמאָגט. אויסער זיין גרויסער פאַבריק און געוואַלטיגען געשעפט האָט ער נאָך איבערגעלאָזט נאָך זיך 25 מיליאָן דאָלאַר, פון דעם, ביז „שטאַרבען אַנ'אָרימאַן", ווי די צייטונגען פלעגען אַמאָל שרייבען וועגען זיין וואונש, איז נאָך אַ גאַנץ ווייטער מהלך. פונדעסטוועגען איז אָבער אויך גאַנץ אמת, אַז דער מענש האָט אין אונגעפעהר 10 יאָהר אַוועקגעגעבען איבער 10 מיליאָן דאָלאַר פאַר וואָוילטעטיגע צוועקען. דער אופן, ווי אַזוי באַראָן פלעגט צו געבען זיין צדקה, איז אַממעהרסטען כאַראַקטעריסטיש און גיט די איינציגע אָפּשאַצונג, וועלכע מיר קאָנען האָבען פון איהם.

ערשטענס פלעגט ער שטיצען הויפּטזעכליך בלויז קראַנקען-הייזער, דאָס זענען געוועזען זיינע ליבלינגס-אַנשטאַלטען. שפּעטער האָט ער געשטיצט אויך מושב-זקנים'ס, יתומים-הייזער און עהנליכע „סאָליהע" צדקה-אינסטיטוציעס פון דעם סאָרט.

פון קולטור-אַרבייט האָט באַראָן זיך ווייט געהאַלטען. מיט דער אויסנאַהמע פון 50 טויזענד דאָלאַר פאַר'ן ירושלים'ער אוניווערזיטעט האָט ער קיין נדבות פאַר בילדונגס-אינסטיטוציעס נישט געגעבען. מען האָט שוין געוואוסט, אַז דאָס איז געוועזען ביי איהם אַזאַ פּרינציפּ און קולטור-אינסטיטוציעס האָבען זיך נישט געהאַט צו איהם, וואָס צו ווענדען.

ער האָט אויך נישט געהאַלטען פיל פון די נייע קאָנסטרוקטיווע מעטאָדען פון סאָציאַלער הילף, לויט וועלכער מען פאַרזוכט נישט סתם געבען נדבות צו אָרימע, נאָר מע פּרובט צו העלפען זיך שטעלען אויף די פיס. ער האָט זיך געהאַלטען ביי די קאָנסערוואַטיווע מעטאָדען פון פשוט'ע נדבות-טיילען.

נאָך אַ כאַראַקטעריסטיק פון זיין צדקה-מעטאָדיק און אויך פון איהם, איז דאָס, וואָס ער האָט מיט זיינע גרויסע נדבות קיינמאָל נישט קאָנצענטרירט אויף איינער, אָדער עטליכע גרויסע זאַכען, אָדער אינסטיטוציעס. ער פלעגט זיין געלד צוטיילען אין פערהעלטניסמעסיג קליינע סומען איבער דעם גאַנצען גרויסען ים פון מענשליכער נויט. דאָ 50 טויזענד דאָלאַר, דאָרט 100 טויזענד; דאָ אַ קראַנקען-הויז, דאָרט אַ שפּיטאָל, קיין ווירקליך בולטע סומען האָט ער נישט געהאַט אין זיין געבען. קיין גרויסע אידעען און אַפילו קיין גרויסען פאַרנעהם האָט ער אויך נישט פאַרמאָגט. ער האָט קענטיג געהאַט בלויז אַ גוט האַרץ און האָט געגעבען, ווי דאָס האַרץ האָט דיקטירט און ווי נאָהענטע מענשען און אומשטענדען פלעגען איהם בעאיינפלוסען.

עס זענען געמאַכט געוואָרען איניגע פאַרזוכען, דעם מענשען צו געבען אַ צענטראַל-אידעע און זיין צדקה-טעטיגקייט און איהם אָפּהאַלטען פון צוברעקלען זיין גרויסע אַרבייט אויף קליינעניקייטען. אַזוי צ. ב. האָט מיט דריי יאָהר צוריק ד"ר חיים ווייצמאַן איהם געפּרובט פאַראינטערעסירען אין דעם אויפבוי פון ארץ-ישראל. אַנ'אַנדערער פאַרזוך איז אויך געמאַכט געוואָרען, ווי ווייט מיר איז בעקאַנט, איהם אויך צו פאַראינטערעסירען אין יודישער קאָלאָניזאַציע. ד"ר ווייצמאַנ'ען איז זאָגאַר שוין געווען געלונגען מיט איהם צו קומען צו אַ פאַרשטענדניש און אַלעס איז שוין געווען גרייט פאַר דער עטאַבלירונג פון אַ פינף מיליאָנ'דיגען

(ענדע—זייט 6)

ביאַליסטאָקער יוד מאָהנט אַ חלק
פון צאַר ניקאָלאַיס ירושה אין אַמעריקאַ...

מיר האָבען די טעג געבראַכט אַ בעריכט פון ניו-יאָרק וועגען אַ פּראָצעס, וועלכער דאַרף דאָרט אינגיכען פאָרקומען, אין שייכות מיט'ן צאַר ניקאָלאַי'ס פאַרמעגען, בערך 5—6 מיליאָן דאָלאַר, וואָס ער האָט איבערגעלאָזט אין די אַמעריקאַנער בענק.

אויף דעם דאָזיגען פאַרמעגען פּרעטענדירען 3 צדדים: ניקאָלאַי'ס אַ בלומרשטע טאָכטער, זיינע קרובים און די סאָוויעטישע רעגירונג.

נאָר אָט האָט זיך געמעלדעט דער ביאַליסטאָקער יוד ה' ח. ש. ווינשעל, וועלכער ווייזט אָן, אַז ס'איז דאָ אַ פערטער צד און דער דאָזיגער צד דאַרף פאַרנעהמען דעם ערשטען אָרט.

ה' וו. דערמאָנט, אַז אין דער צייט פון דער מלחמה, בעת דער עולם האָט זיך אַ לאָז געטאָן אין דער רוסישער שפּאַר-קאַסע (סבערבאַנקאַסע), אָפּנעמען די דעפּאָזיטען, האָט דער צאַר פאַרעפנטליכט אַנ'אויפרוף, אַז ער גאַראַנטירט פאַר די דעפּאָזיטען אין דער שפּאַר-קאַסע מיט זיין פּערזענליכען פאַרמעגען.

דער דאָזיגער אויפרוף האָט רעגירט אָפּגעהאַלטען פון אַ פּאַניק און דער עולם האָט צוריק געלאָזט דער שפּאַר-קאַסע ביז... ס'איז געוואָרען אין רוסלאַנד די איבערקעהרעניש און מען איז געבליבען ביי די ביילעך...

איצט — טענה'ט ה' ווינשעל, וועלכער איז אַלס איינער פון די דעפּאָזיטאָרען — וואָלט געווען אַ גרויסער יושר, אַז די עפענטליכע מיינונג אין אַמעריקע זאָל זיך דערמיט פאַראינטערעסירען און אָננעהמען מיטלען, אַז די פראַגע זאָל בעהאַנדעלט ווערען אויפ'ן פאַרשטעהענדען פּראָצעס.

—0—

שחיטה-פערבאָט פאָרגעשלאָגען פאַר גאַנץ ראַטען-פאַרבאַנד.

מאָסקווא, (יט"א) ווי דער קאָרעספּאָנדענט פון יט"א ווערט געוואָהר פון וויבערע קוועלען, ווערט איצט אין די באַהיעטישע רעגירונגס-קאָמיסאַריאַטען רעבאַטירט אַ פאָרשלאַג צו פאַרבאָטען די שחיטה לויט'ן יודישען דין אויפ'ן גאַנצען שטח פון ראַטען-פאַרבאַנד.

דער דאָזיגער פאָרשלאַג ווערט געשטיצט דורך דעם האַנדעלס-קאָמיסאַריאַט. דער שטעלפאַרטרעטער פון דעם האַנדעלס-קאָמיסאַריאַט מ. משוכרים איז ביי דער מיינונג, אַז „מען קען און מען דאַרף אָ פּ ש אַ פ ע ן די אַלע רעליגיעזע שחיטה-טראַדיציעס." אינטערעסאַנט איז דערביי אַ נייער מאָטיוו געגען דער יודישער שחיטה דהיינו, דאָס ווען אַ בהמה ווערט געקוילעט לויט'ן יודישען דין קען מען פון איהר ניט מאַזין שנעל אָפּשינדען די פעל און בעאַרבייטען דאָס פלייש, צוליב די קאָנוואולסיעס, אין וועלכע די בהמה געפינט זיך, און דאָס נעמט אַוועק מערציג פּראָצענט מעהר צייט ווי מען דאַרף און דאָס איז דערפאַר פאַרבונדען מיט מעהר אויסגאַבען.

די מיינונג פון דעם האַנדעלס-קאָמיסאַריאַט, כאָטש זי ווערט גענומען גאַנץ ערנסט, געפינט אָבער אַ ווידערשטאַנד אין געוויסע קרייזען פון דער ראַטען-רעגירונג. איניגע פאַראַנטוואָרטליכע סאָוויעטישע פיהרער ווייזען אָן, אַז צו דער פראַגע וועגען אָפּשאַפען די יודישע שחיטה דאַרף מען צוגעהן זעהר פאָרזיכטיג.

די דאָזיגע פראַגע, גלויבען זיי, ווען מען וועט אַרויסקומען מיט איהר אין דער עפענטליכקייט, קען ערמוטיגען די אַנטיסעמיטישע שטימונגען צווישען דער ניט-יודישער בעפעלקערונג, און איבערהויפּט די פאַלשע און שעדליכע אויסטייטשונגען בנוגע דעם יודישען ריטואַל.

דער קאָרעספּאָנדענט פון יט"א האָט געהאַט אַ געלעגענהייט בעקענען זיך מיט דעם אינהאַלט פון צוויי פּראָיעקטען וועגען שחיטה-פאַרבאָט אַרום וועלכע די דיסקוסיעס קומען איצט פאָר. איין פּראָיעקט זאָגט בפירוש, אַז אין ראַטען-פאַרבאַנד זענען פאַרהאַן אַ סך פעלקער, אָבער קיין פאָלק איז נישט אַזוי באַרבאַריש אין שחיטה ווי דאָס יודישע". דער אויטאָר פון דעם פּראָיעקט לעגט דעריבער פאָר מען זאָל נישט בלויז אָפּשאַפען די שחיטה, נאָר זאָגאַר אויפהויבען די געזעלשאַפטליכע מיינונג געגען דעם דאָזיגען נוצלאָזען באַרבאַריזם."

די סאָוויעטישע מיטער, וואָס זענען געגען דער אָפּשאַפונג פון שחיטה, ווייזען אָן, אַז ער פּראָיעקט גופא מיט די דאָזיגע אַרגומענטען וועגען באַרבאַריזם פון יודישען פאָלק" איז אַנ-אונ-פאַר זיך אַ שטיק אומבעוואוסטזיניגער אַנטיסעמיטיזם. זיי פאַרופען זיך אויך דערויף, וואָס נאָך מיט דרייסיג יאָר צוריק, האָבען אַנטיסעמיטען געפיהרט אַ קאַמפּאַניע צו פאַרבאָטען שחיטה, אָבער זיי זענען דורכגעפאַלען דערפאַר, וואָס וויסענשאַפטליך האָבען פעסטגעשטעלט, אַז די יודישע שחיטה איז נישט באַרבאַריש.

קאַטוילישע יוגענד-קאָנפערענץ געגען אַנטיסעמיטיזם און פעלקער-האַס.

דאַנציג (יט"א) אין דער אָנוועזנהייט פון דאַנציגער פירשט-בישאָף ראָף אַרורקאַ און אַ גרויסע צאָהל פון קאַטוילישע גייסטליכע איז דאָ אָפּגעהאַלטען געוואָרען די קאָנפערענץ פון די קאַטוילישע יוגענד-פאַראיינען אין דער פריי-שטאָט דאַנציג און מזרח-פּרייסען.

צוו. אַנד. איז בעשלאָסען געוואָרען צו בעקעמפען יעדע אַרט פעלקער-האַס, בעזונדערס יודען-פיינדשאַפט און מיט אַרבייטען לטובת דער פעלקער-פאַרשטענדיגונג.

לאָדזשער כראָניק.

שטיצע פֿאַר גייסטיגע אַר־בייטסלאָזע.

(ב) די אונטערשטיצונגען פֿאַר די גייסטיגע אַרבייטסלאָזע פֿאַר'ן חודש אויגוסט וועלען אויסגעצאָהלט ווערען דעם 27, ד. ח. דעם 28 און 29 וועלען אָנגענומען ווערען רעקלאַמאַציעס פֿון די, וועלכע האָבען נישט בעקומען קיין אונטערשטיצונגען און זיי וואָס עס וועט מעגל אויסגעצאָהלט ווערען די שטיצע דעם 20 ד. ח. אין לאָדז בעקומען שטיצע בך־הכל 60 גייסטיגע אַרבייטסלאָזע.

איבערגערוקט די טראַמוויי־סטאַציעס אויף פּיעטריקאָווער גאַס.

(ב) צוליב דעם, וואָס אויף פּעטרי־קאָווער גאַס ווערט איצט דורכגעפֿיהרט די אַספֿאַלטירונג, זענען כמעט אַלע טראַמוואַי־סטאַציעס איבערגערוקט גע־וואָרען אויף דער צווייטער זייט פֿון יע־דען רוג־גאַס.

טעלעפֿאָנירט נישט בעת אַ שטורעם!

(ב) נישט קוקענדיג דערויף, וואָס אין די טעלעפֿאָן־ביכלעך איז אויף שריט און טריט דערמאָנט, אַז בעת אַ שטורם מיט דונערס און בליצען טאָר מען נישט באַנוצען זיך מיט'ן טעלעפֿאָן, בעגעהן פֿיעל טעלעפֿאָן־אַבאָנענטען די דאָזיגע גע־פֿעהרליכע אונפֿאָרזיכטיגקייט. מ'דאַרף געדענקען, אַז טעלעפֿאָנירען בעת אַ שטורם שטעלט מיט זיך געפֿאַהרען פֿאַר'ן לעבען.

די געשטאָרבענע מאַמע האָט געגעסען טשאָלענט

ווען די קינדער זענען זי געקומען בעזוכען

אַן אמתע מעשה וואָס האָט פּאַסירט אין לאָדז צוליב קאָנקורענץ.

(ג) אין אונזער טרויעריגער צייט פּאַ־סירען אָפֿט טרויעריגע זאַכען, וואָס ענ־דיגען זיך צום גליק מיט מגעלעכטער.

אַזאַ מין מעשה האָט די טעג פּאַ־סירט אין אונזער שטאָט.

ומעשה שהיה כך היה:

צו אַ הויזען יוד אין דעם פֿערגאַנגע־נעם פֿרייטאָג געקומען אַ בעקאַנטער, וועלכער האָט נאָך אַ שווערען ק־ינ אָנגעהויבען אַזוי צו זאָגען:

— איהר הערט, פּאַניע ז. (אַ בעקאַנ־טער בעל־הבית פֿון אַלט־שטאָט), ס'איז מיר זעהר טרויעריג אייך צו דערצעה־לען, אָבער איהר זענט דאָך אַן איינציגען קינד, און וואָס איז נעהנטער פֿון אַ איינציגען קינד?

— וואָס איהר זענט געוועזען אין קאָ־לושקי? — פֿרעגט איהם אַ צעטראָגענער דער ה' ז. — עפּעס שלעכטע נאַכריכט פֿון מיין מוטער? הערצעהלט! דער־צעהלט שוין, בעט ער זיך ביי דעם בע־קאַנטען.

און דער יוד האָט דערצעהלט, אַז ה' ז.'ס מוטער, וועלכע וואוינט אין קאָ־לושקי, איז פֿאַר קיין שום יורען נישט געדאַכט, געשטאָרבען.

דער אַלט־שטעטישער בעל־הבית האָט זיך געריסען די האָר פֿון קאָפּ, געוויינט, געקלאָגט, געוואָרפֿען די געשעפֿטען און מיט'ן נאָהענטסטען פֿאַרנאַכט־צוג אַרויס געפֿאָהרען קיין קאָלושקי.

מיט האַרץ־קלאַפּעניש איז ער צוגע־קומען צו זיין מוטער'ס וואוינונג. די טיר איז געווען געשלאָסען. ער האָט גע־קלאַפּט, געקלאַפּט, אָבער מ'האָט נישט געעפֿענט. אַ האַלב־וואַהנזיניגער האָט ה' ז. זיך געוואָרפֿען אויף דער טיר, און איהר געקאַפּעט מיט די פֿיס און אַריינ־געשריגן אין דעם שטומען ברעט אַריין:

— אויב מ'וועט מיר נישט עפֿענען, צו־ברעך איך די טיר.

און פּלוצלונג האָט זיך די טיר גע־עפֿענט, און די מוטער איז געשטאַנען פֿאַר איהם מיט פֿערשלאָפֿענע אויגען:

— העע? דו ביזט עס געקומען אום שבת? וואָס איז די מעשה? פֿון וואַנען? פֿון לאָדז. און די „געשטאָרבענע" מו־טער האָט איהם אַריינגעבעטען אין שטוב אַריין.

דער זוהן האָט געזאָגט פֿערשידענע תירוצים, כדי דער מוטער נישט צו דער־צעהלען וואָס פֿאַר אַ טרויעריגע בשורה עס האָט איהם אהיימגעבראַכט פֿרייטאָג אָווענד.

אָבער ער איז נישט געווען דער איינ־ציגער.

די בשורה וועגען דער מוטער'ס „טויט" איז אָנגעקומען מיט אַ קליינער פֿערשפּעטיגונג צו די איבריגע זיהן און טעכטער אין לאָדז. כאָטש זיי זענען אַלע רעליגיעזע־געשטימטע מענשען, האָבען זיי נישט געהאַט קיין רוה און געלאָפֿען אום שבת קיין קאָלושקי צו דער טויטער מאַמע. אַלע זענען זיי גע־קומען מיט געוויין, בלאַסע. און יעדעס קינד האָט אין אָנגעצעמטער ענטוישונג געטראָפֿען די אַלטע מאַמע אַ געזונדע, איינע אַ מאָלטער, וועלכע איז אַריינגע־לאָפֿען שבת בייטאָג און דער מוטער'ס שטוב מיט אַ געשמאַקער, האָט גאָר גע־טראָפֿען די מאַמע ביים טיש עסען טשאָלענט.

קיינס פֿון די קינדער האָט נישט דער־צעהלט דער מוטער די סבה פֿון זייער קומען.

צוריקקומענדיג קיין לאָדז האָט ה' ז. און זיינע ברידער, וועלכע זענען פֿער־נומען אין דער לעדער־בראַנזשע, זיך דערוואוסט, אַז דער, וואָס האָט זיי, די ז.'ס אַרויסגענאַרט אויף אַזאַ געמיינעם און נידערטרעכטיגען אופֿן פֿון לאָדז, האָט אין דער צייט פֿון זייער אַפּוועזענ־הייט געמאַכט אַ גרויסע טראַנזאַקציע פֿון לעדער, און כדי אויסצומיידען קאָנ־קורענטען, האָט ער זיי אַזוי אַרום אַרויס געשיקט פֿון שטאָט.

די אַספֿאַלטירונג פֿון פּיעטרי־קאָווער גאַס.

(§) דער לאָדזשער מאַגיסטראַט האָט גענומען דרינגענד אויסגערופֿען דעם הויפּט־דירעקטאָר פֿון דער וואַרשאַווער אַספֿאַלטירונגס־געזעלשאַפֿט, וועלכען מ'האָט אויפֿמערקזאַם געמאַכט אויף דעם פּאַמעלעכען גאַנג פֿון דער אַספֿאַל־טירונג אויף דער פּעטריקאָווער גאַס.

וואַרטע־זאַל אויפֿ'ן באַלוטער־מאַרק.

(§) אויפֿ'ן באַלוטער מאַרק איז מען שוין צוגעטרעטען בויען אַ וואַרטע־זאַל פֿאַר די פּאַסאַזשירען פֿון די אונטער־שטעטישע טראַמוואַיען.

אַ זעלבסטמאָרד.

(§) אין טויער פֿון נאַוראָט 31 האָט מיט'ן צוועק צו בעגעהן זעלבסטמאָרד אויסגעטרונקען סם אַ יונג מיידעל. לויט דאָקומענטען איז צו זעהען, אַז זי הייסט העלענא באַנטשקאָווסקא (ווסאָקא 16).

אַ שכור צושטאָכען מיט מעסערס

(§) אויף דער גאַס נעבען באַזאַרנע 5 האָט מען געלעגען געפֿונען ליגען אַ טויט שכור'ן מענש, וועלכער איז געווען צו־שטאָכען מיט מעסערס. דעם פֿערוואונ־דעטען שכור האָט מען גענומען אין 3. קאָמיסאַריאַט אַריין און דאָרט האָט מען צו איהם אַרויסגערופֿען די פּאָגאָטאָ־ווע, וועלכע האָט איהם שפּעטער אָפּ־געפֿיהרט אין שפּיטאָל אַריין. ווער ער איז ווייסט מען נישט, ווייל ער איז נאָך צו זיך נישט געקומען און קיין דאָקומענ־טען האָט מען אויך נישט געפֿונען ביי איהם.

„נאַדזאָרען" און באַנקראָטען

(ט) אויף דער לעצטער סעסיע פֿון האַנדעלס־געריכט איז בעשלאָסען גע־וואָרען אַרויסצוגעבען אַ גלויבט־בריף דעם לעדער־סוחר א. ב. מאַנעלאַ, נאָ־וואָמיעסקאַ 4. דער טערמין פֿון גלויבט־בריף ענדיגט זיך דעם 1. אָקטאָבער.

— אויף דער זעלבער סעסיע איז בע־שלאָסען געוואָרען צו פֿערלענגערן דעם גלויבט־בריף פֿון דעם שניט־סוחר, וואַלענ־טי זשיאָמעק, זשגאָוסקאַ 20.

— דאָס האַנדעלס־געריכט האָט גע־מען בעטראַכט דעם באַנקראָט פֿון דער פֿירמע „מ. ווידלער און פּוזשיגורסקי" פּאָלודניאָווא 68. עס איז פֿעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז די פֿירמע האָט שוין אין פֿעברואַר אויפֿגעהערט צו צאָהלען איה־רע וועקסלען און איצט האָט זי זיך געגצליך ליקווידירט. דאָס געריכט האָט בעשטימט אַן אויפֿפּאַדלאַשטש פֿון דער פֿירמע. ריכטער־קאָמיסאַר איז דער האַנ־דעלס־ריכטער ראָזענבוים.

— אויף דער זעלבער זיצונג זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען 2 בימעס וועגען „נאַדזורען".

די ערשטע בימע האָט אַריינגעטראָגען דער פֿאַבריקאַנט מ. קערץ, ווסכאָדניאַ 51, די פֿירמע עקזיסטירט שוין 24 יאָהר, אויף לאַגער געפֿינט זיך סחורה פֿאַר 174 טויזענד זל. און אַלע חובות צוזאַ־מען בעטרעפֿען נאָר 138 טויזענד זל. דער קאַפּיטאַל פֿון דער פֿירמע בעט־רעפֿט 266 טויזענד זל. ד. ח. מעהר ווי נאָך אַמאָל אַזוי פֿיל, ווי די חבות.

די צווייטע בימע איז פֿון „לעאָן פּרוכטגאַרטען", פּעטריקאָווער 61, אַ טריקאָטאַזש־פֿאַבריקאַנט. איינס פֿון די מאָטיווען איז דאָס, וואָס די טריקאָ־טאַזש־פֿאַבריקען האָבען היי־יאָהר גע־האַט אויסצושטעהן אַ ביטערע קאָנקו־רענץ פֿון די באַלופּניקעס.

פּאַליציאַנט ראַטעוועט אַ לאָדזשער יודישע פֿרוי און איהר קינד,

וואָס האָבען זיך געטרונקען אין טייך.

(§) אין טייך אויף דער זומער־וואוי־נונג אין סולעוו האָט זיך געבעטען גע־באָרען פֿרוי חרשפֿאַנג צוזאַמען מיט איהר 10־יעהריגען זוהן. מיט אַמאָל האָט דאָס יונגעל אָנגעהויבען צו טרינ־קען. די מוטער האָט געוואָלט ראַטע־ווען איהר קינד. דער טייך איז געווען אַזוי טיף, אַז אויך די מוטער האָט אָנ־געהויבען צו טרינקען זיך. דעם טראַגי־שען פֿאַל האָט בייגעוואוינט דער פּעט־ריקאָווער פּאָליציאַנט יאַראָשינסקי, וועלכער האָט זיך אַריינגעוואָרפֿען אין טייך, און אַרויסגעראַטעוועט די מוטער מיט'ן זוהן.

ראַטעס פֿון אומזאַץ־און לאָקאַל־שטייער.

(§) דעם 31 ד. ח. איז דער לעצ־טער טערמין פֿון צאָהלען די דריטע ראַטע פֿון לאָקאַל־שטייער פֿאַר 1928, ווי אויך די צווייטע ראַטע פֿון אומזאַץ־שטייער פֿאַר 1929. נאָך דעם טערמין וועלען די ראַטעס איינגעצויגען ווערען אויף אַ צוואַנגס־אופֿן.

געשלאָגען אַ סוב־לאָקאַטאָר מיט אַן אייזען

דער שלעגער איז אַ שוואָגער פֿון געשלאָגענעם.

(—) די טעג איז אין דער וואוינונג פֿון דער אַלמנה איינגבער אויסגעבראָכען אַ געשלעג צווישען איהר איידים און זוהן, אַז מען האָט געמוזט שיקען רו־פֿען פּאָליציי צו בערוהיגען די צעיושע־טע געמיטער.

דער צעשלאָגענער איז געווען איינ־בער'ס איידעם יוסף קרוי. ער פֿערנעמט דאָרט די לעצטע שטוב אַלס סוב־לאָקאַ־טאָר. איינער פֿון איינגבער'ס זוהן שלום איינגבער האָט זיך דוקא פֿערנומען אַרויסצובייסען זיין שוואָגער פֿון דער וואוינונג און צוליב דעם זענען צווישען זיי בוידע פֿאָרגעקומען שטענדיגע קריג־גערייען. מיט אַ פּאָר טעג צוריק האָט שלום איינגבער געכאַפּט צו יוסף קרויס אַן אייזען און איהם אַזוי מכבד געווען איבער'ן קאָפּ, אַז ער געהט נאָך ביז הייגט אַרום מיט אַ פֿערבאַנדאַזשירטען פּנים. קרוי איז אָבער אַן עקשן און זאָגט אַז ער וועט פֿון דער דירה נישט אַרויס.

---

6 יעהריג מיידעלע דערטרונקען געוואָרען

(§) די 6־יעהריגע העלענקאַ קראַניץ איז געבעטען אַריינגעפֿאַלען אין טייכעל אין לאַגעווניק. די שכנים האָבען דער־הערט איהר פֿערצווייפֿעלטען געשריי און אַ האַלב־טויטע זי אַרויסגעצויגען פֿון וואַסער. אין אַ האַלבע שעה אַרום איז דאָס מיידעלע געשטאָרבען

שאַצונגס־ און אַפּעלאַציע־קאָמיסיעס

מוזען זיך רעכענען מיט די האַנדעלס־ביכער

אורטייל פֿון העכסטען אַדמיניסטראַטיווען טריבונאַל.

(§) אין אַ קאָנקרעטען פֿאַל מיט אַ הינער פֿירמע האָט דאָס העכסטע אַר־מיניסטראַטיווע טריבונאַל אָנערקענט פֿאַר פֿאַלש די ביז־איצטיגע האַנדלונג פֿון די שאַצונגס־קאָמיסיעס און אַפּעלאַ־ציע־קאָמיסיעס ביים בערוזיכען די האַנדעלס־ביכער, וואָס ווערען דורך די קאָמיסיעס אָפּגעוואָרפֿען נאָר דערפֿאַר, וואָס אויף געוויסע אויסגאַבען זענען נישטאָ קיין קוויטונגען.

בעטראַכטענדיג דעם ענין איז דער העכסטער טריבונאַל געשטאַנען אויפֿ'ן שטאַנדפּונקט, אַז דער האַנדעלס־סאָ־דעקס, ווי אויך דער אוסטאַוו וועגען הכנסה־שטייער, זעהען נישט פֿאָר קיין ספּעציעלע נאָרמען אין דער אָנגעלע־גענהייט פֿון פֿיהרען האַנדעלס־ביכער. מהאי טעמא האָבען די שטייער־צאָהלער דאָס רעכט צו פֿיהרען זייערע האַנדעלס־ביכער לויט אַ סיסטעם, וואָס איז אָנ־ערקענט און אָנגענומען אין דער האַנ־דעלס־וועלט. אין פֿאַלען, ווען די האַנ־דעלס־ביכער ווערען אָפּגעוואָרפֿען, דאַר־פֿען די קאָמיסיעס אָנגעבען אַ געהעריגע סבה פֿון דעם שריט, און דאָס נאָר צו דעם צוועק, כדי דעם פּעטענט צו געבען די מעגליכקייט אַריינצוטראָגען אַ רע־קורס נעגען דער ראַזיגער רעצוויע.

ביז איצט האָט די שאַצונגס־קאָמיסיע נישט אָנגעגעבען דעם מאָטיוו פֿון אָפּ־וואַרפֿען די האַנדעלס־ביכער אַלס פֿאַק־טישער בעווייז פֿון אומזאַץ אָדער הכנסה, און אויף אַזאַ אופֿן איז דעם שטייער־צאָהלער פֿערמאַכט געוואָרען דער וועג צו אַפּעלירען נעגען דער עולה.

שטערבליכער שפּרונג פֿון אַ יו־דישע פֿרוי.

(§) אויף דער באַהן־סטאַציע אין פּיעטרקאָוו האָט נעכטען פּאַסירט אַן אונגליק מיט אַ 64־יעהריגע יודישע פֿרוי גאָלדע פּושעלדינג, וועלכע איז אַרויס־געשפּרונגען פֿון אַ וואַגאָן, וואָס איז גע־ווען אין מיטען גאַנג. ביי דער זקנה איז צובראָכען געוואָרען דער שאַרבען פֿון קאָפּ. אין אַ פּאָר מינוט אַרום איז די יודינע געשטאָרבען.

דער געהיימניספֿולער דאָקטאָר

שפּאַנענדער ראָמאַן פֿון דער הײַנטיגער צייט.

בעאַרבייט ספּעצ. פֿאַר'ן „לאָדזשער טאָגעבלאַט" פֿון י. פֿייערמאַן.

(13־טע פֿאָרטזעצונג)

אויפֿ'ן וועג אהיים און דערנאָך ביי זיך אין וואוינונג האָט זיך ווענק מיט אַלע כחות געפּרובט דערמאָנען, וואָס עס איז איהם געבליבען אין זכרון וועגען יענעם בלאָנדען מאַן און וועגען פּראָפֿעסאָר. אָבער אַ מאָרנע זאַך. אויף וויפֿיל ער האָט זיך געגוי און דיימליך געקאָנט דערמאָנען אַלין, וואָס דער בלאָנדער האָט געטון אין שראַם'ס נאַכט־לאָקאַל, אַזוי קנאַפּ האָט ער זיך געקאָנט דערמאָנען דעם איינדרוק און דאָס אויסזעהען פֿון דער בעגעגעניש מיט'ן פּראָפֿעסאָר, כאָטש דאָס לעצטע איז געשעהען ערשט מיט אַ שעה צוריק.

אַ חוץ דעם איז ער געוואָרען זעהר שלעפֿעריג. ער האָט געפֿיהלט אַ בעדערפֿניש זיך אויסצורוהען, פּונקט, ווי ער וואָלט ערשט איבערגעלעבט עפּיס אַ געפֿעהרליכע אָפּעראַציע, וואָס האָט איהם אַ גאַנצען טאָג געריסען די נערווען. ער האָט זיך אויסגעטון, עס איז איהם בעפֿאַלען אַן אונמעגליכקייט, ווי נאָך אַ שטאַרקען בלוט־אָפּפֿלוס. ער האָט זיך געפֿיהלט אין אַן עהנליכער שטימונג, ווי נאָך יענע סטודענטען־דועלען, וואָס ער האָט אַדורכגעמאַכט מיט לאַנגע יאָהרען צוריק. די וועלכע נערווען־אָפּשוואַכונג, וואָס איז געקומען נאָך אַ בלוט־פֿערלוסט, האָט איהם איצט געגומען אין איהר מאַכט.

ער האָט זיך איבערגעגעבען דער דאָזיגער אונמעגליכקייט און איינגעשלאָפֿען, פֿערגעסענדיג אַפּילו זיך אויסצוטון אינגאַנצען. און ער האָט געחלומ'ט דערוועגען, אַז געבען איהם הויבט זיך אויף עפּיס אַ געביידע פֿון אַ שלאָס און געפֿעל, וואָס איז פֿול מיט געהיימנישען און ער האָט גע־זעהען אין שלאָף, אַז אין די פֿער'כישופֿ'טע קלאַנגען „טסוי־נאַן־פֿו", אויב מען פֿערשטעהט זיי, ווי עס האָט געשטימט דער האַגער פּראָפֿעסאָר — שטעקט דער שליסעל, מיט וועלכען מען קאָן עפֿענען דעם פֿער'כישופֿ'טען שלאָס.

* * *

די ווייטערדיגע וואָכען איז ווענק שוין נישט געגאַנגען אין די שפּיל־נעסטען. אַלס זיין איינגענער שאָפֿער, אָנגעטאָן אין אַ לעדערנער קורטקע מיט אויערען־לאַפּען איז ער אַרום־געפֿאָהרען די שטאָט, אָפּגעשטעלט זיין אויטאָ נעבען בע־קאַנטע לאָקאַלען און פֿון זיין זיץ־אָרט האָט ער זיך צוגעקוקט צו די אַריינגעהענדיגע און אַרויסגעהענדיגע געסט.

איינמאָל, בעת ער איז אַוועק אין דער ריכטונג פֿון איינ־גאַנג פֿון די ערשט־ראַנגיגסטע לאָקאַלען און פּאַמעליך גע־פֿאָהרען אויף דער ריגענער־גאַס, האָט איהם אָפּגעשטעלט עפּיס אַ צוזאַמענגעלויף אויף דער גאַס. ווען ער האָט גע־וואָרט, אַז דער צוזאַמענגעלויף זאָל זיך פֿונאַנדערגעהן און ער זאָל קאָנען ווייטער פֿאָהרען, האָט ער אַ ציטער געטון. ער האָט געזעהען איהם — דעם בלאָנדען! ער איז געווען אויס־געדרעהט צו איהם מיט די פּלייצעס און האָט געקויפֿט צי־גאַרען. יאָ, ע סאיז ער. ער האָט לאַנג און פּאַמעליך אויס־געקליבען ציגאַרען, ווי ער וואָלט זיך אויסגעלאַכט פֿון דער געפֿאַהר, וואָס דראָהט איהם. זיין אויטאָ איז געשטאַנען פֿאַר'ן געהעלב. ווענק האָט דעם אויטאָ געגעוי אָנגעקוקט. ער וואָלט איהם נישט געקענט. ער האָט זיך פֿערשריבען זיין נומער.

דער שאָפֿער איז אַראָפּ פֿון אויטאָ, כדי עפּיס צו פֿער־דרעהען אַ שרויף ביים מאָטאָר. ווענק, וואָס איז געשטאַנען נעבען איהם. האָט איהם געפֿרעגט. אָבער דער שאָפֿער, אָנ־קוקענדיג איהם, האָט געטון אַ מאַך מיט דער האַנד, אַלס צייכען, אַז ער קאָן נישט רעדען, ווייל ער איז אַ שטומער.

דער מאַן אין געהעלב האָט גענומען זיין פּאַקעט און זיך געלאָזט צו דער טיר. ווענק האָט דערזעהען זיין פּנים אָבער עס איז געווען אַן אַנדער פּנים, אַ פּנים, וואָס ער האָט נאָך קיינמאָל נישט געזעהען. מענשען האָבען זיך פֿערביינגע־גלוטשט צווישען איהם און דעם פֿרעמדען, שטערענדיג ווענק'ן צו אָבסערווירען. ער האָט איהם נאָך געזעהען אַ סעקונדע. אַ גאַנצע רייה אויטאָס האָבען זיך אַ ריהר געטון. דער אויטאָ, וואָס איז געשטאַנען פֿאַר איהם, האָט זיך אַ לאָז געטון מיט'ן גאַנצען אומפֿעט, זיך אַרויסגעגלימשט פֿון דער לאַנ־גער רייה אויטאָס און אַוועק אין אַ זייט.

ווענק האָט זיך געלאָזט לויט דער שפּור פֿון אונבעקאַנ־טען. יענער אויטאָ, אַרויסרייסענדיג זיך פֿון דער רייה, האָט זיך געלאָזט אין דער ריכטונג פֿון דער מאַקסימיליאַן־גאַס. ווענק האָט איהם נישט געקאָנט דעריאָגען. די גאַס איז געווען אַ פּוסטע. ער האָט, פֿאָהרענדיג נאָך אויף דעם מאַק־סימיליאַן־פּלאַץ, געזעהען ווי יענער אויטאָ האָט זיך שוין אַריינגעדרעהט אין דער וויעדענמעריער־גאַס. אַזוי איז ער געפֿאָהרען, בלייבענדיג שטענדיג פֿון הינטען, דורך דער גאַנ־צער גאַס, און אַ דאַנק דער קלאָרער נאַכט האָט ער דעם פֿערפֿאָלגטען נישט פֿערלוירען פֿון אויג. ווען ווענק איז אָנגע־קומען אויף דער מאַקס־יאָזעף־בריק האָט ער בעמערקט, אַז יענער אויטאָמאָביל, אַרומקרייזענדיג מיט גערודער איין זייט פֿון פֿרייען פּלאַץ ביי דער איזאַרא, האָט זיך מיט אַ מאָל געלאָזט אויף צוריק, אַדורכפֿאָהרענדיג זיין אויטאָ. ער איז צוריק אויף דער וויעדענמעיער־גאַס, וואָס ער האָט ערשט געהאַט אַדורכגעפֿאָהרען.

דאָס האָט, פֿערשטעהט זיך, אויסגעקוקט פֿערדעכטיג און ווענק האָט זיך מיט אַלע כחות בעמיהט נישט אַראָפּצו־לאָזען פֿון אויג דעם אויטאָ. ער איז אויך צוריק אויף דער בריק. יענער האָט ווידער זיך געלאָזט אויף דער מאַקסימי־ליאַן־גאַס. איצט האָבען איהם איבערגעשניטען דעם וועג אַ סך וועגען און ווענק'ן האָט זיך איינגעגעבען איהם צו דער־יאָגען.

דער פֿרעמדער אויטאָ האָט זיך אָפּגעשטעלט פֿאַר'ן טעאַטער „וואַריעטע" אויפֿ'ן אָרט, וואָס איז בעשטימט גע־ווען פֿאַר אויטאָמאָבילען. ווענק איז אַרויסגעשפּרונגען אויך פֿון דער צווייטער זייט טראָטואַר. דער פֿרעמדער, וואָס איז אַרויס פֿון יענעם אויטאָ, איז אַריין אין פֿאָרדער־זאַל פֿון טעאַטער. און אין דער איצטיגער רגע האָט ווענק ווידער דער־פֿיהלט אַ ציטער איבער'ן גאַנצען לייב: און דאָך איז עס ער, דער מאַן מיט דער בלאָנדער באָרד! — ער!

מיט ברענענדיגע נערוון האָט זיך ווענק אַדורכגעשטופּט צווישען המון און אויך אַריין נאָך דעם פֿרעמדען אין פֿאָיע פֿון טעאַטער. ער האָט איבערגעיאָגט דעם פֿרעמדען. דאָ האָט ער זיך אויף אַ ווילע אָפּגעשטעלט און געוואָרט עטליכע סע־קונדען צווישען די מענשען. דער פֿרעמדער איז אַדורך גע־בען איהם. אָבער דאָ האָט ער דערזעהען אַ ברוים פּנים אָהן באָרד און וואָנסעס, מיט ברוטאַלע ליפּען און גרויסע ברע־נענדיגע אויגען. דאָס פּנים איז איהם געווען פֿרעמד. און פֿרעמד און גלייכגילטיג האָבען געקוקט אויף איהם די גרויסע אויגען. אַ בייזער און אַנ'ענטטוישטער האָט זיך ווענק אומגע־קערט אין אַ זייט און שוין געהאַלט צוריק צו זיין אויטאָ. עטליכע פֿערשפּעטיגטע טעאַטער־בעזוכער האָבען זיך פֿלינק פֿאַרביי־געשאַרט נעבען איהם און אַריין אין דער גאַרדעראָבע. עס איז געווען פּונקט ניין און די גלעקלעך האָבען גענעבען צו וויסען, אַז די פֿאָרשטעלונג האָט זיך שוין אָנגעהויבען. ווענק האָט זיך פֿאַרגעשטעלט, ווי אונאַנגענעהם עס וואָלט געווען פֿאַר איהם און וואָס פֿאַר אַ טומעל עס וואָלט אַרויס־גערופֿען, ווען ער אַרעסטירט עמיצען פֿון די טעאַטער־בע־זוכער כלומר'שט אַלס פֿערברעכער.

נישט זייענדיג פֿעהיג זיך אָפּצורייסען פֿון דעם פֿרעמ־דען, וואָס האָט איהם עטליכע מאָל ענטטוישט, האָט ער נאָכ־אַמאָל געוואָרפֿען אויף איהם זיין בליק. ער האָט געזעהען, ווי יענער האָט זיך צוגערוקט צו אַ גרופּע מענשען, וואָס זיי־נען אַריין אין טעאַטער, און רוהיג אַוועק אין די לאָזשעס. עס זענען געווען פֿונף לאָזשעס אין פּאַרטער. דאָס האָט ווענק גוט געוואוסט. ער איז שנעל צו צו דער קאַסע און געקויפֿט איין פּלאַץ אין אַ לאָזשע. ער האָט געקריגען די לעצטע לאָ־זשע. און יעדער לאָזשע האָבען זיך געפֿינען פֿונף שטוהל. ער האָט עס געוואוסט פֿון פֿלאַן, וואָס איז געהאַנגען אין פֿאָר־דער־זאַל.

(דאָס ווייטערע קומט)

דער רב גט אפּ אַנ'אײדעם מיט אַ שווער

פֿון די טראַגי-קאָמישע מעשה'לעך אין דער בית-דין שטוב

(:) אברהם בערקונד איז געווען — ווי מיר האָבן געהערט פֿון ראַבינאַט-געסט — אַ בחור אַ פֿערזעהעניש. מאַמע מאַמע האָט אים נישט געקענט זעהן אויף די אויגן. ווי ווײַט מעגליך אים נאָר פֿון שטוב געיאָגט און געפּלאָגט, און אים געלאָזט אַרומגעהן הונגעריג.

„פֿײַראַינטערעסירטע" שכנים האָבן זיך אַרײַנגעמישט און עסק פֿאַרוואָס אברהם בערקונד ווערט אַזוי בעהאַנדעלט און אָפּט האָבן זיי אויסגעזונגען זײַנע עלטערן, אַז זיי זענען טיראַנען, גזלנים, אַז אַפֿילו מאַטערס בעציהען זיך אויך נישט אַזוי צו אַ אײגענעם קינד. אָבער בײַ די עלטערן האָט עס נאָרנישט געהאָלפֿען.

אברהם האָט זיך אַרומגעדרעהט אַ מבולבל'ער מיט אַ צופּלאָשעטען קאָפּ האָר, מיט אַ פֿערוואַקסענער באָרד, און געמאַטערט פֿון הונגער. האָבן זיך מעג שען מרחם געווען אויף אים, יעדעס מאָל עפּעס צוגעוואָרפֿען און זיך „אַרום געקוקט" וועגען אַ שידוך פֿאַר זײַנעט וועגען.

און גאָט האָט געהאָלפֿען. ס'איז געפֿונען געוואָרען פֿאַר אברהם'ן אַ טאָכ-טער פֿון אַ פֿײַנעם בעל-הבית פֿון פּול-נאַצנאַ גאַס. דאָס מײדעל איז געווען בײַ נעהמ איז בעקלײדט און אַ ווינפּראַטע האָט זי געהאַט, ווער צו גאָט האָט עפּעס. נאָך מעהר, דאָס מײדעל איז אַביסעל הונקע-דיג, דערפֿאַר אָבער שעהן ווי די זון אין הימעל און קלוג ווי דער טאָג.

איז געמאַכט געוואָרען תנאים, און געפֿרעהט האָבן זיך גאָט און לײַט, און אַפֿילו אברהם'ס טאַטע-מאַמע זענען געווען מלא-שמחה. אַ קלײַניגקײט, און אַזאַ שמאַלין-גרויב אַרײַנצוקומען. אברהם האָט מען צו דער תנאים בעקלײדט ווי אַ קיסר, אַז מ'האָט אים נישט דער-קענט אַנטקעגען זײַן פֿרוהערדיגען הולר. אָפּגעשמועסט די חתונה אויף אַ זמן פֿון 3 חדשים, און די מחותנים פֿון דער כלה'ס צד האָבן זיך מתחייב געווען דעם חתן אַרײַנצונעמען און געשעפֿט און ער וועט גאָרנישט דאַרפֿען זאָרגען אויף פּרנסה.

מילא, אַ „ברויט מיט אַ מעסער", און אברהם בערקונד, דער נאַר איז געוואָ-רען אַ אַנדער מענש.

נאָך דער חתונה איז בערקונד אַרײַנ-געקומען און אַ פֿײַן אויסמעבלירט צי-מערל מיט דינוואַנעס אויף דער פּאַר-לאָגע, אַז ער האָט פּשוט נישט געג-וואוסט, צי ער זאָל יאָ אָדער נישט געהן אויף זיי. און לויב האָט אברם געהאַט דאָס ווײַבעל, ווי דאָס גאַנצע לעבען זײַנס. האָט זי געוואָלט געהן נאָך עפּעס און נאָס אַרײַן, האָט ער זי נישט געל-לאָזט:

— הונדעלע, איך גיה שוין.. האָט ער שטענדיג געפּלעגט זאָגען.

אויב דאָס איז געווען אַ מעלה, האָט אברהם'ל געהאַט אַנ'אַנדער חסרון: אין דער פֿרוה האָט ער זיך געהאַנגען אַרומ-דרעהען און שטאַנ בײַ'ן האַלבען טאָג און די גאַסעם און וואַרטען, ביז דאָס ווײַבעל וועט קלוג ווערען און פֿאַרשטעהן אַז ער, אברהם, וויל זיך אַליין נישט אַראָפּנעמען די שעפּ פֿון האַלטער און די זײַף פֿון זײַף-שוסעלע. און אַז עמוי-צער איז אים פֿערבײַגעגאַנגען, האָט ער זיך אָפּגערוקט אויף „דרײַ מײַל".

און אַז דער שווער איז 12 בײַטאָג געקומען אים רופֿען און געשעפֿט אַרײַן, האָט אברהם'ל געזאָגט, „באַלד, באַלד" און דער „באַלד" האָט געדויערט ביז פֿאַרנאַכט.

דאָס ווײַבעל און איהרע עלטערן האָבן דאָס געהאַלטען פֿאַר אַזאַ מין קרענק רחמנא-לצלן, צוליב וואָס עס איז בעשלאָסען געוואָרען אים צו רו-פֿען צום רב.

היות ער איז שוין מעהרערע מאָל געשטאַנען פֿאַר דער בית-דין שטוב, און די סבה פֿון דער מחלוקה איז בעג-וואוסט געוואָרען די שטאָט-געסט פֿון דער ראַבינאַט-שטוב, קענען שוין אַלע דערצעהלען אַלע קאָמישע און טראַגי-רונגע אײַנצעלהײַטען וועגען דעם יונ-געמאַן.

אַז ער איז נעלעטען געקומען צום רב, האָט דער שווער גע'טענה'ט:

— רבי, דאָס איז קײן לײַט נישט.

— ס'טײַטש, נישט קײן לײַט? ער איז דאָך אַ געזונדער מענש!

— אַ באַלאַמוטנוק פֿון דער מאַמע'ס בויך אַרויס, אַ פֿוילער איז ער רבי און אַזעלכער, וואָס איז צו גאָרנישט פֿעהיג.

— און ס'ווײַב זײַנס, וואָס טענה'ט? פֿרעגט דער מורה-הוראה.

ענטפֿערט דער שווער פֿאַר אירעט-וועגען:

— וואָס זאָל זי טענה'ן, בי, איך האָב זי חתונה געמאַכט און איך וויל, אַז זיי זאָלען זיך גט'ן.

— ס'טײַטש, פֿאַרוואָס, לאָמיר הער'ען — האָט דער רב זיך געהאַלטען בײַ ס'ווײַניגע.

אין נישט געווען קײן ברירה, און דער יונג האָט שטילערהײט עפּעס אַרײַנ געמורמעלט אין רב'ס אויער אַרײַן.

דער מורה-הוראה האָט אַ זיפֿץ געג-טון און פֿון יוצא-וועגען אַ זאָג געטון:

— הײַסט עס, ער איז נישט פֿאַר דיר, ער, כ'מײן ער איז נישט פֿאַר דײַן טאָכ-טער און זי איז נישט פֿאַר אים.

און דער רב האָט אָפּגעגט דעם שווער מיט'ן אײדום.

פֿאַר אַ נײַע סאָוועטישע קניה אין לאָדז

די טראַנזאַקציע בעטרעפֿט 1 מיליאָן דאָלאַר.

(§) צוליב די אונטערהאַנדלונגען צווישען דער סאָוועטישער האַנדעלס־מיסיע און דער לאָדזער אינדוסטריע, איז געלונגען געקומען קײן לאָדז אײַנגער פֿון די סאָוועטישע פֿאַרשטעהער, ה', מאַנדעלשטאַם, כדי ווידער אָפּצוהאַל-טען אַ רײַהע קאָנפֿערענצען מיט די לאָד-זער אינדוסטריעלער.

איצט האַנדעלט זיך וועגען אַ סאָוועטי-שע קניה אויף אַ סכום פֿון 1 מיליאָן דאָלאַר.

די אײַנצונגע מניעה וואָס די טראַנ-זאַקציע איז נאָך נישט רעאַליזירט גע-וואָרען איז דאָס, וואָס די סאָוועטען פֿערלאַנגען לאַנג-טערמיניגע קרעדיט, און די לאָדזער אינדוסטריע איז עס נישט מיכולת צו געבען. מען האַלט אָבער, אַז די אויצטיגע אונטערהאַנדלונגען וועלען זיך ענדיגען פּאָזיטיוו.

לאָבוז פֿערנאַרט די פּאַגאַטאָוויע

צו אַ כלומר'שטען זעלבסטמערדער

אַ טרפֿה שפּיל, וואָס טאָר נישט געדולדעט ווערען

(§) נעכטען אין די אָוונט-שעה'ן איז די „גיבע הולף" אַרויסגערופֿען גע-וואָרען אויף אַלעקסאַנדער גאַס, וואו עס האָט געזאָלט ליגען אין דער אַפּטײק פֿון י. קאַהאַן אַ מענש, וואָס האָט זיך פֿער-סמ'ט מיט סובלימאַט. ווען די פּאַגאַ-טאָוויע איז אָנגעקומען אויפֿ'ן אָנ-געוויזענעם אָרט, האָט זיך אַרויסגעווי-זען, אַז ס'איז לא דובים, ולא יער. דאָרט האָט לחלוטין נישט פּאַסירט קײן זעלבסטמאָרד. דאָס נעגאַרען די פּאַגאַ-טאָוויע איז נאָר געווען אַ שפּיצעל פֿון אומפֿעראַנטוואָרטליכע לאָבוזעס.

די פּאָליציי האָט אונטערנעמען אַנ-אויספֿאָרשונג, ווער עס איז געווען דער שולדיגער אין פֿערנאַרען די פּאַגאַטאָ-וויע, וואָרום אין דערזעלבער צײַט זע-נען געווען אײניגע ערנסטע אַלאַרמען צו דער „גיבער הילף".

גרויסער שטורם מיט שרפות פֿון דונערס

אין לענטשיצער קאַנט

(§) אַנ'אונגעהויער שטאַרקער שטורם האָט נעכטען זיך אַריבערגעטראָגען איבער'ן גאַנצען לענטשיצער פּאָוויאַט. דער שטורם האָט געבושעוועט מיט אַזאַ קראַפֿט, אַז ער האָט אַראָפּגעריסען דעכער פֿון הײַזער און אַרויסגעריסען טעלעגראַפֿישע סלופּעס.

אין דאָרף וועגלעוויץ האָט דער שטורם אַרויסגעריסען 6 דיקע טאָפּאָלען מיט די וואָרצלען און העכער צעהן טע-לעגראַפֿישע סלופּעס. אין דעם זעלבען דאָרף זענען פֿון אַ דונער פֿערברענט גע-וואָרען אײניגע סטאָדאָלעס און שטאַ-לען מיט תבואה און אַ גרויסע צאָהל בהמות. דער שאָדען בעטרעפֿט ביז 10 טויזענד זל. פֿון דער שרפֿה האָבען זיך די/פֿלאַמען אַריבערגעטראָגען אויך אין שכנות'דיגער ווירטשאַפֿט, וועלכע איז אַוועק מיט'ן רויך. אויך אין דאָרף פּאַ-זשאַנטשעוו האָט אַ דונער פֿערברענט אײניגע ווירטשאַפֿטען. די היזקות ווע-רען בערעכענט אויף אַ סומע פֿון 30 טויזענד זל. גרויסע שאָדענס האָבען דונערס גורם געווען אין דאָרף סמאַר-דזעוו.

ווען איהר געהט אַריבער די גאַס

קוקט מיט אײגענע אויגען; איהר קענט בלײַבען אַנ'אײביגער קאַליקע אָדער גאָר נפֿטר ווערען דעם טויט

היט זיך, מען זאָל אײַך נישט איבערפֿאָהרען.

לאָדזער דעלעגאַציע צום אינ-טערנאַציאָנאַלען סטאַטיסטי-שען צוזאַמענפֿאָר

(ט) אין וואַרשא קומט אויצט פֿאָר די 18. סעסיע פֿון אינטערנאַציאָנאַלען סטאַטיסטישען אינסטיטוט. אין דער סעסיע בעטייליגען זיך פֿאַרשטעהער פֿון 37 מלוכות. אַלס פֿאַרשטעהער פֿון לאָדזער מאַגיסטראַט איז אַרויסגעפֿאָה-רען צום צוזאַמענפֿאָהר דער לײטער פֿון דיגען סטאַטיסטישען אַמט ה' עד-וואַרד ראָסעט.

צוואַנגס-אימפֿונגען געגען טיפֿוס

(וו) צוליב דעם, וואָס אין לאָדז פֿער-שפּרייט זיך טיפֿוס-עפּידעמיע, האָט די געזונדהײַטס-אָפּטײלונג פֿעראָרדנעט צוואַנגס-אימפֿונגען געגען טיפֿוס. די אײנאימפֿונגען דאַרפֿען דורכגעפֿיהרט ווערען בײַ אַלע די, וואָס אין זייערע הײַזער איז פֿעסטגעשטעלט געוואָרען אַ פֿאַל פֿון טיפֿוס-קראַנקהייט.

צוּבראַבעז אַ האַנד

(§) די 66-יעהריגע רחל וואַלינסקי איז נעכטען אַראָפּגעפֿאַלען פֿון אַ פֿור אויף אַלעקסאַנדער-גאַס און צובראָכען די לינקע האַנד.

בעדײַטענדער וואוּקס פֿון עקספּאָרט אין יולי

האָט פֿערבעסערט דעם האַנדעלס-בילאַנס.

דער אַקטיווער האַנדעלס-בילאַנס פֿאַר יולי, וואָס בעטרעפֿט 10 מיליאָן 400 טויזענד זל. דאַרף, לויט דער מײנונג פֿון עקאָנאָמיסטען, צוגעשריבען ווערען דער פֿערקלענערונג פֿון אימפּאָרט קײן פּוילען און דעם בעדײַטענדען וואוּקס פֿון פּוילישען עקספּאָרט. לויט די פּראָוויזאָ-רישע בערעכנונגען, האָט דער אימפּאָרט קײן פּוילען אין יולי בעטראָפֿען 266,400,000 זל., בעת דער עקספּאָרט האָט בעטראָפֿען 276,800,000 זל.

בנוגע דעם אימפּאָרט איז צו זעהן, אַז אין יולי ה. י. האָט זיך פֿערקלענערט דער אַרײַנפֿיהר פֿון אויסלענדישע לע-בענס-מיטלען קײן פּוילען, ווי רײַז, פֿער-שידענע פֿעטיגקײַטען, טאַבאַק און פֿרוכ-טען. אין פֿערגלײַך מיט יוני איז דער אימפּאָרט פֿון מאַשינען אין יולי געשטי-גען אויף אַ סומע פֿון 7,100,000 גילדען.

אין יולי איז געשטיגען דער עקס-פּאָרט פֿון פּוילישע פּראָדוקטען אויף 38,900,000 זל. צום מעהרסטען זענען אַרויסגעפֿיהרט געוואָרען פֿון פּוילען שפּײַז-אַרטיקלען, דערונטער קאָרן פֿאַר 7,600,000 זל., האָבער פֿאַר 2 מיליאָן, צוקער פֿאַר 2 מיליאָן, פּוטער פֿאַר 4 און אַ האַלבען מיליאָן, ווי אויך קויהלען פֿאַר 7,700,000 זל.

די דעלעגאַציע פֿון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער

צום אינטערנאַציאָנאַלען צוזאַמענפֿאָר אין פּויזען

ווי מיר האָבען שוין געמעלדעט קומט דעם 25 און 26 ד. י. פֿאָר אין פּויזען אַ צוזאַמענפֿאָהר פֿון די האַנדעלס-קאַ-מערן פֿון עסטרײַך, בולגאַריען, טשעכאָ-סלאָוואַקיען, גריכענלאַנד, יוגאָסלאַוויען, רומעניען, טערקײַ, אונגאַרן און פּוילען.

אין ערשטען טאָג וועט פֿאָרקומען אַ פּלענאַר-זיצונג און דערנאָך וועלען די דעלעגאַטען בעזוכען די לאַנדעס-אויס-שטעלונג. אין צווײַטען טאָג פֿון צוזאַ-מענפֿאָהר וועלען אַרבײַטען די בעזונ-דערע קאָמיסיעס, וועלכע וועלען האָבען אַ זעהר ווילכטיגע בעדײַטונג.

פֿון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער פֿאָהרען אַרויס פֿאָלגענדע פּערזאָנען: פּרעזעס ראָבערט גײַער, דירעקטאָר אינ-זשענירער בײַער, וויצע-דירעקטאָר ד"ר זאַנד. די דעלעגאַציע פֿון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, האָט בעקומען דעם רעפֿעראַט וועגען די פּויליש-רומענישע ווירטשאַפֿטליכע בעציהונגען; דער רעפֿ-זונגער ענין איז איצט זעהר אַקטועל צוליב די פּויליש-רומענישע האַנדעלס-אונ-טערהאַנדלונגען. אַ חוץ דער אָפֿיציעלער דעלעגאַציע פֿון דער לאָדזער האַנדעלס קאַמער, וועלען זיך אין צוזאַמענפֿאָהר אויך קאָנען בעטייליגען די פֿאַרשטע-הער פֿון די וויכטיגסטע עקספּאָרט-פֿיר מען אין לאָדז. די פֿירמעס, וואָס וועלען זיך בעטייליגען אין צוזאַמענפֿאָהר דאַר-פֿען זיך תיכף ווענדען דעם טעלעפֿאָניש פֿערבינדען מיט דער האַנדעלס-קאַמער.

קריסטליכע לאָבוזעס צושלאָגען אַ יודישען טרעגער

אויף ראַג וולסבאָרניא און פּאָמאָרסקאַ.

(—) נעכטען 6 פֿאַרנאַכט זענען עטליכע קריסטליכע לאָבוזעס בעפֿאַלען אַ יוד אויף רוג וולסבאָרניא און פּאָמאָר-סקאַ און אים אָנגעהויבען צו שלאָגען. ווען דער דורכגעהענדער יודישער טרע-גער לייזער נאַכזאָהן, קילינסקי 16 האָט זיך אָנגענומען פֿאַר דעם יוד, האָבען זיך די לאָבוזעס אויף אים געוואָרפֿען און אַזוי מערדערליך צושלאָגען, אַז מען האָט צו אים געמוזט אַרויסרופֿען פּאַ-גאַטאָוויע. אײנער פֿון די אָנפֿאַלער איז אַרעסטירט געוואָרען און מ'האָט אים אָפּגעפֿיהרט אין 5. קאָמיסאַריאַט.

צי וועט דער טראַמוואַי-טאַריף געענדערט ווערען?

(וו) הײַנט וועט פֿאָרקומען אַ פֿערוואַל-טונגס-זיצונג פֿון דער טראַמוואַי-געזעל-שאַפֿט. די זיצונג וועט זײַן געווידמעט דעם פּראָטעסט געגען דער העכערונג פֿון טראַמוואַי-טאַריף.

קאָנצעסיעס אויף ביוראָס פֿאַר יורידישע עצות

(וו) מיר דערוויסען זיך, אַז קאָנצע-סיעס אויף ביוראָ'ס פֿון יורידישע עצות וועלען אַרויסגעגעבען ווערען נאָר אַזעל-כע פּערזאָנען, וועלכע בעזיצען יורידישע בילדונג. ביוראָ'ס, וואָס שרײַבען בוטעס וועלען נישט טאָרען געבען קײן יורידי-שע עצות.

געהערט און געזעהן אויף די לאָדזער גאַסען

טורז-איבונגען

מאַמער האָט איהר נישט גע'מורענט אין דער יוגענד, זאָרגט מען דערפֿאַר, אַז איהר זאָלט טורנען אויף דער עלטער. געהט איהר די לעצטע צײַט אויף דער פּיעטריקאָווער גאַס און טורענט. די טראָטואַרען זענען בעלעגט מיט דראָטענער און קלעצער, שטיקער אײַזען און לאָפּאַטעס. די טיטען-גאָס זעה טאָוס, ווי אַ קאַפּאַלניע. טראַמוואַי-וואַגאָנעס און דאָ-פּעלטע לוניעס, וואגאָנעס און פּאַראָווע מאַשינעס. עלעקטרישע מאָטאָרען און שטײַנער-ברעכערס. איהר שטופּט אײַך בײַ די ווענד. איהר געהט אויף בריקען און שפּרינגט איבער גריבער און מאַ-לען. איהר געהט פֿאָרזיכטיג און מוזט און זינגען האָבען, איהר זאָלט אײַך, חלילה, נישט פֿערנאַכטען און מאַכען ער-גיץ אַ קאָזשעליק איבער אַ קלאָץ. איהר זאָלט אײַך נישט פֿערטשעפּען און אַ שטיק אײַזען, דאַרפֿט איהר אַריבער-געהן די גאַס, מוזט איהר זיך גוט אונ-טערגאַרטלען, און מאַמער זענט איהר אַ בעלײַבטער מענש, אַ בעל-גוף, הײַסט עס, שפּילט איהר מיט'ן לעבען. ווער שטויסט פֿאַר אַ מײדעל, וואָס טראָגט אַ שמאָל געבאַסט קלײדעל, איז דאָס אַריבערגעהן די פּיעטריקאָווער גאַס פֿער-בונדען מיט סכנות נפֿשות.

האַלט קאָפּ, לאָדזער בירגער. ווען איהר געהט אַדורך די פּיעטריקאָווער-גאַס, געדענקט, וואו איהר געפֿינט זיך — אויף פּיעטריקאָווער גאַס!

נאָך אײן זאַך מוז מען געדענקען. געדענקט, אַז איהר מוזט בסדר געהן. אַפֿילו דאָ, ווען מ'מאַסאַזשירט אײַך די זײַטען, און מ'טרעט אײַך אויף די אָדמשוסקעס — איהר מוזט געהן — שטעהן קאָסט אַ זלאָטי!...

ברוינע און ווייסע

אין חודש אויגוסט הויבט זיך אָן צו ברוינדלען אויף דער פּיעטריקאָווער גאַס. מײדלעך מיט אָפּגעברענטע פּנים'ער. ווי סאַרעס שוואַרצע דעקאָלטען. געהען די ברוינע אָפּגעסמאַלעטע מײדלעך מיט פֿערויסענע קעפּ, קוקען אויף די „ווײַסע" מיט גדלות, ווי זיי וואָלטען זאָגען: זעהט, קוקט, דריקט און פּלאַצט...

אָט געהט אַ פּאָרעל, בײדע שוואַרץ, ווי גוטאַלין. זי אַ שוואַרץ פּנים מיט אַ אַ פֿער'שרפֿטען דעקאָלט. ער אַ פֿײַער-רויט פּנים מיט נאָך אַ מעהר פֿער-ברענטען קאָפּ. די ליסינע גלאַנצט פֿון רויטקײַט, ווי זי וואָלט געווען אָנגעשמירט מיט שמאַלץ. געהט זיך דאָס פּאָרעל. ער קוקט אויף איהר שוואַרצען דעקאָלט, זי קוועלט אָן פֿון זײַן פֿערברענטען, גלאַנ-צונגער ליסינע. געהען פֿערבײַ די אָרימע „ווײַסע" געבער, מעסטען אָפּ דאָס אָפּ-געברענטע פּאָרעל און זענען זיי מקנא. דאָס פּאָרעל בעמערקט די קנאה-בליקען פֿון די „ווײַסע" און קוועלען אָן פֿון נחת...

מזוכט „ווירזעוסקא" סחורה

אויף פּיעטריקאָווער גאַס דרעהען זיך יודען מיט די שטעקעלעך אין די הענד. מ'קוקט אין הימעל אַרײַן, יעדער ברומט זיך אונטער דאָס ליד'על: מאין יבוא עזרי" וואו נעמט מען אויף שבת?

זעהט מען נישט אויף דער ליבלי-שײַן כאָטש צערײַס זיך, קײן קונה. אין מיטען דערינען ווערט ליהודים — מ'זוכט „ווירזעוסקאַ" סחורה. ס'ווערט לעבעדיג אויף פּיעטריקאָווער גאַס. מ'זוכט די קו-נים. וואו זענען זיי? מיט וואָס צאָהלען זיי? מ'עט כאָטש קענען אָפּלעקען אַ ביינדעל?

לאַנג האָבען די יודען מיט די שטעק-קעלעך נישט געדאַרפֿט וואַרטען אויף די קונים, וואָס זוכען „ווירזעווסקאַ" זאַ-כען — עטליכע נעהמים-אַגענטען. זיי זענען געקומען זוכען בײַ די ווינקעל-דיסקאָנטערען ווירזעווער וועקסעלעך וואָס זענען מיט עטליכע טעג צוריק גע'-גנב'עט געוואָרען אין דער „ווירזעווער מאַנופֿאַקטור".

דערמיט האָט זיך געענדיגט די שמחה בײַ יודען אויף פּיעטריקאָווער גאַס, וואָס האָבען אָפּגעוואַרט די קונים אויף „ווי-רזעווסקאַ סחורה"...

—זשאַן—

יודיש טעאַטער אין פֿילהאַרמאָניע זאַל — נאַרוטאָוויטש 20 —

אונטער דער לײַטונג פֿון א. בעזמאַן

— פּאָרלעצטע —

געזעגנונגס-פֿאָרשטעלונגען

פֿון דעם בעליבטען אַרטיסט

מ. לאַמפּע

— און —

פֿאַניא מענדעלעוויטש

שבת, דעם 24-טען, 4 נאָכמ. און זונטאָג, דעם 25-טען, 9 אין אָוענד

פּרײַזען פֿון 50 גראָשען ביז 2 זל.

די שטאַרקאויסגענומענע פּיעסע

ליבע און הוב

אין 4 אַקטען פֿון ל. קאָבריק, סעמ— מ. לאַמפּע

שבת, דעם 24-טען אויגוסט 1929 9 אַ זײַגער אין אָוענד

פּרײַזען פֿון 80 גראָשען ביז 3 זל.

דאָס מײַסטערווערק, וועלכע איז געשפּילט געוואָרן אויף אַלע וועלטבינעס

מאָטקע גנב

אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג פֿון שלום אַש. הויפּטראָל מאָטקע— מ. לאַמפּע.

מאָנטאָג, ד. 26-טן 9 אָווענד פּרײַזן פֿון 50 גר. ביז 2 זל.

מאַרים לאַמפּע אין זײַן קונסט-ראָלע אַלס

טוביה דער מילכיגער

אין 4 אַקטען פֿון שלום עליכם. הויפּט-ראָל טוביה — מ. לאַמפּע

דינסטאָג, דעם 27-טען 9 אָווענד צו פּאָפּולערע פּרײַזען

צום צווייטען מאָל דאָס מײַסטערווערק פֿון די גרעסטע וועלט-ביהנעס

מאָטקע גנב

אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג פֿון שלום אַש הויפּט-ראָלע מאָטקע — מ. לאַמפּע.

עס נעמט אַנטייל דאָס גאַנצע פּערסאָנאַל

בילעטען אויף אַלע פֿאָרשטעלונג"ן צו בעקומען אין קאַסע פֿון פֿילהאַרמאָניע

בערנארד באראן

(ענדע פון זעקס 8)

לאנד פאר ארץ ישראל. נאר ביים לעצ־טן מאמענט האט דער אלטער גביר זיך ארומגעזעהן, אז דאס איז נישט פאר איהם קיין ארבייט. ער איז נישט געווען קיין באראן גינצבורג און נישט קיין עדמונד ראטשילד או זעהר פערזוך צו מאכען איהם פאר אזעלכען איז דורכ־געפאלען.

בערנארד באראן'ס יודישקייט איז אויך געווען פון דעם זעלבען פעריאד, ווי זיין צדקה־טעטיגקייט — אונגעפעהר 75 יאהר אלט. ער האט זיין יודישקייט נישט געלייקענט און ער האט אפט גע־געבען גרויסע נדבות פאר יודישע אנ־שטאלטען, נאר פון לובן־ארטער אפילו פונפטשומ'ער פערשטענדניש פון יודישע נוימען איז ער געווען זעהר ווייט. דער מענש איז געווען א געבוירענער רוסי־שער יוד און ער איז אזא פערבלובען זיין גאנצען לעבען. און דאך איז דער גאנצער שרעקליכער נאך מלחמה'דיגער פעריאד פון מזרח־אייראפעאישען יודען־טום מיט די שרעקליכע פאגראמען און ימים בלוט, נוים און שרעק פאר איהם אריבער אינגאנצען אונבעמערקט, נישט, חלילה, ווייל מען האט איהם נישט דער־מאהנט, אין לאנדאן עקזיסטירט א פע־דעראציע פון אוקראינער יודען, וועלכע האט זיך געגרינדעט נאך די אוקראינער פאגראמען און גיט זיך אפ מיט קלייבען שטיצע פאר אלע יודען אין מזרח־אייראפא. צו אט דער פעדעראציע האט דער גרויסער מיליאנער, וועלכער האט נישט געוואוסט, ווי „פטור" צו ווערען פון זיין פערמעגען, ביינעטראגען 45 פונט (200 דאלאר) אין 3 יאהר.

ווען מען פערשפרייט די וואונדערלי־לע לעגענדעס וועגען דעם גרויסען נדבן, אז זדאי צו געדענקען אויך די 45 פונט פאר די יודישע פאגראם קרבנות, פאר די און אומגליק און פיין פערזונקענע ברודער זיינע...

בערנארד באראן איז קיינמאל נישט מוד געווארען דערצעהלען אין די צייט־טונגען, אז כאטש ער איז אליין א יוד, מאכט ער, חלילה, נישט קיין אונטערשייד צווישען יודען און נישט־יודען און ער פלעגט אזוי אפט ווידערהאלען די דאזיגע מעשה, אז עס פלעגט אפט קלינגען אזוי, ווי ער וואלט זיך ענטשולדיגען פאר זיין יודישקייט. וואס קען אוד געבויר מוז, נע־בוירען געווארען א יוד, מוז מען שוין געבען אויך פאר יודישע צוועקען, אפער דאס הארץ איז ערגיץ אנדערש.

למען האמת דארף אויך געזאגט ווע־רען, אז קיין נותן בסתר איז בערנארד באראן אויך נישט געווען. זיינע נדבות פלעגען שטענדיג קומען מיט גוט צונגע־גרייטען טומעל און רעש און אלע צייט־טונגען, פיל מעהר, ווי מען איז געוואוינט דערצו אין ענגלאנד, וואו א מענש קען אמאל אוועקגעבען עטליכע מיליאן פונט און זאל אפילו זיין נאמען נישט אויסזא־גען, בערנארד באראן'ס צדקה פלעגט אמאל האבען א שטיקעל ווידערגעררוך פון רעקלאמע — פערזענליכע אדער גע־שעפטליכע.

מיט אלע חסרונות איז אבער דער פערשטארבענער געווען אנ'אונטערעסאנ־טער מענש און און יעדער הינזיכט א פערקערפערונג פון זיין פעריאד, ווען דיי־לע יודען זענען געווען בעל כרחם יודען און שטילערהייט זיך נאכגעגעבען געווארען מיט דעם; ווען גרויסע נדיבים מיט קליין שטעטעלדיגע בעגריפען האבען פער־שענקט שעהנע נדבות פאר ארימעלייט, קראנקע און יתומים, פאר דער בעוואוג־דערונג פון דער ניו'שער וועלט און חאז ארבייטס־געבער פלעגען נישט אויפהע־רען רעדען פון זייערע ארבייטער, ווי פון זייערע ליבע קינדער."

בערנארד באראן איז געווען איינער פון אט דעם פעריאד און ער האט איהם אויך איבערגעלעבט. זיין צייט איז אריבער נאך לאנג, איידער ער איז געשטארבען און דעריבער וועט ער אפשר פערגעסען ווערען פריהער, ווי ער האט עס פערדינט.

סענסאצ. פרויען־מארד אין בערלין

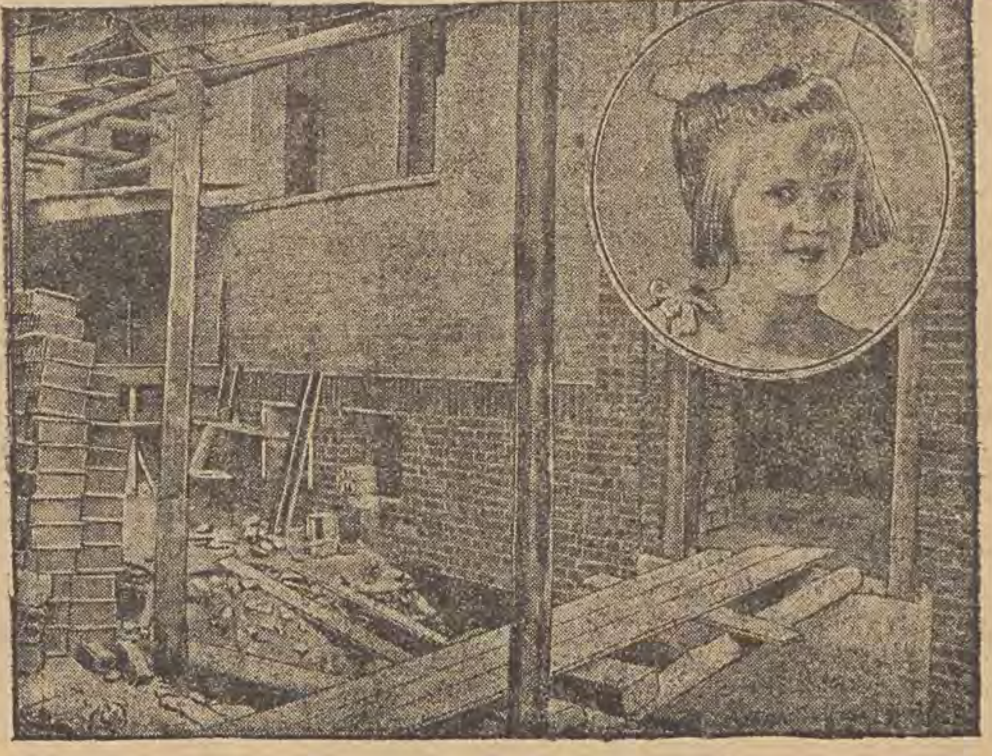

די טעג איז אין בערלין ערמארדעט געווארען די 11־יעהריגע הילדא דאפעניק. די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז דער מארד איז אויסגעפיהרט געווארען אויפ'ן סעקסועלען באדען. אויף אונזער בילד זעהט מען דאס ארט, וואו דער מארד איז אויסגעפיהרט געווארען און אויבען דעם קרבן פון בלוטיגען פערברעך.

אויפרייס פון נאפט־פעלדער אין רומעניען

דעם 16 אויגוסט איז אין די נאפט־פעלדער פון מארעל (רומעניען) פארגעקומען א אויפרייס, וואס האט פעראורזאכט א געוואלדיגע שריפה. ביז איצט האט מען פון הינטער די חורבות ארויסגענומען 18 שווער־פערוואונדעטע ארבייטער. אונ־זער בילד שטעלט פאר דאס ארט פון דער קאטאסטראפע

טיכטיגער אינטעליגענטער
פערטרעטער
וועלכער איז גוט איינגעפיהרט אין די לאדזער
אינדוסטריע־קרייזען
ווערט געזוכט
נייטיג גוטע רעפערענצען.
אפערטען אפצוגעבען אין „לאדזער טאגעבלאט" פאר „אסקארדיא".
3747

דאסטאיעווסקי'ס
אלע ווערק (16 בענדער)
אין דער פוילישער שפראך, פראכטפול איינגע־בונדען געלעגענהייטליך ביליג
צו פערקויפען
צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט"
3742

א קוואליפיצירטער
צייכנער (Rysownik)
ווערט פון זאפארט געזוכט. אפערטען אפצוגעבען אין אדמ. פון „לאדז. טאג." אונטער „Zeichner"

א פעהיגער
אינטעליגענטער יונגערמאן מיט גוטע רעקאמענ־דאציעס זוכט ארבייט בע וואס עס זאל נישט זיין. קאן אויך זיין אלס טרעגער, עווענטועל צו נעכטיגען אין א געשעפט. צו ערפאהרען אין אדמ. פון „לאדזער טאגעבלאט"
3731

כי ימצא בקרבך איש או אשה אשר ילכו
האט קלערען צו געהן אין אנ'אנדערע ביורא
ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם
זאלסטו זיי זאגען
אז נור אין ביורא ביים י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט
17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52
טעלעפאן 48-79
ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריי־בען אלע סאנדאווע זאכען, ביטעס, קלאוזו־לעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, קארנע און ציוויל אפע־לאציעס, אדוואלאניעס, אונטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות־אקטען, אי־בערזעצונגען אין אלע שפראכען
מיט אכטונג
י. מאנעלא פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52

א הערצליכען מזל־טוב לכבוד זייער ניי־געבוירען טעכטערל
ווינשען מיר אונזער ליבע שוועגערין פעלא מיט איהר ל. מאן אלי' מעש
א גרינגע ערציהונג אינ'ם גייסט פון ישראל
אנשטאט בלומען און צייכען פון פרייד 5 זל.
פאר „בית יעקב"
יוסף הירש זאנדער און פרוי.

אויפפאדערונג
אלע בעלי חובות פאר צייטונגען ווערען אויפ־געפאדערט צו רעגולירען זייערע פערלעגענע חובות אין משך פון 3 טעג אין געגענפאל וועל איך זיין געצווינגען זייערע נעמען צו פערעפענטליכען
צייטונגס־פערשפרייטער
פיעטריקאווער 10.

א קאראקול־פאלטע
געלעגענהייטליך צו פערקויפען. האטעל „מאנאפאל" זאוואדזקא 7, צימער 21.
3373

עלטסטער פעלדשער
מ. ראזענצווייג
ווסכאדניא 29 — טעל. 48-79.
ג. פיל יעהריגער פעלדשער אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל, היילט אויך געשווירען אלע ארט לויט מעטאדע פון פראפעסאר ביער
איז צוריקגעקומען.

צו וואס זאלט איהר לייזען
פונ'ם שווייס פון די פיס
און פון די ארציסקים, אז
פאר 30 גראשען
קענט איהר דאס בעזייטיגען נוצענדיג דעם בע־וואוסטען פראשעק און פלאסטער
„ראדיקאל"
אויף פלין „ראדיקאל" צו וואנצען. גייס צייטונג פערקויפער פיעטריקאווער 10.

ערשט ערשינען
אין פערלאג פ. גראובארד,ווארשא
„אמאל און היינט"
זאמלונג היסטארישע ערצעהלונגען און בעארביי־טע לעגענדעס פון נאהענטען און ווייטערן עבר פון חיים לעווין.
הויפט־פערקויף
קאאפעראטיוו „ביכער" און „קולטור־ליגע" ווארשא

פוילישע שפראך
ווערט ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט
וסכאדניא 29, וו. 3.

8־קל. רעליגיעזע גימנאזיום
— פון די געזעלשאפט —
„תורה ודרך ארץ"
אין לאדז, צעגעלניאנא 60.
איינשרייבונגען פון נייע שילער קומען פאר טעגליך פון 9 ביז 1 אין קאנצעלאריע פון גימנאזיום
די דירעקציע.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט־קראנקהייטען און מענער־שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען־קראנקהייטען.
קוואריץ לאמפ־עלעקטרישער היילקאבינעט־קאסמעטיס
טעטיג פון 8 א זייגער ביז 9 אווענד
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג
בעזונדער ווארטע צימער פאר פרויען
וויזיט 3 זלאטעס

צוליב דער שווערער צייט זענען די פרייזען ערמעסיגט
וויכטיג פאר אורלויב־פאהרער!
ווילט איהר אייער אורלויב גוט פערברענגען?
פאהרט אויף עפרוה נאר אין בעוואוסטען
פענסיאנאט
„WYGODA"
St. GŁOWNO, Polenice. Wila Misiaka obok Nowego Otwocka w lesie
גרויסע זוניגע צימערן, כשר'ע, היגיענישע קיך, שעהנע געגענד.
קאנקורענץ־פרייזען—40% ביליגער ווי איבעראל;
בעמערקונג: בעטגעוואנד איז נויטיג מיטצוברענגען.
צו ווענדען זיך דירעקט צו פרוי אפעל אין פענסיאנאט „וויגאדא"
אין לאדז ערטיילט אויסקונפט: אפעל, זאוואדזקא 23, אין הויף, 2־טען איינגאנג, לינקס, פארטער. פון 2—4 און פון 6—8.
— פאר יונגענדליכע און ערוואקסענע —

לעטשניצע
17 זגיערסקא 17, טעל. 23־16
אלערליי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטיע דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אווענד.—מאסאזש, עלעקטריזאציע, פאקען־שטעלען, קינסטליכע בירגזאנ"ן־בעשטראלונגען איטפיגגען
גענען שקאר לאטינע.

ס'איז איבעריג צו קומען קיין לאדז.
מיר ערלעדיגען אלע ענינים אין די געריכטען און אין אלע מלוכה'שע, קאמונאלע און פריוואטע אינסטיטוציעס אין לאדז, ווארשא, אין גאנץ פוילען און אין אויסלאנד.
אינטערווענציעס, פערטרעטונגען, בעראטונגען אינפארמאציעס, פערמיטלונגען אין אלערליי ענינים וועקסעל־אינקאסא, קלויזולעס. זאבעזפיעטשעניעס אויסקונפטען און בעאבאכטונגען.
ביורא „ארגוס", לאדז, זאכאדניא 36
מיר זוכען קארעספאנדענטען און מיטארבייטער
:—:—: אין אלע שטעט און שטעטלעך. :—:—:

דרוקזאכען
אלערליי
ווערען שנעל, און פראמפט אין דער פיינסטער אויס־פיהרונג און מאדערנסטער שריפט אויסגעפערטיגט. —
קלעפסידרעס
ווערען אין פערלויף פון
1 שעה
געדרוקט און אויסגעקלעפט אין דער גאנצער שטאט.
בוכדרוקעריי
ע. און מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16, טעלעפאן 47

אבאנעמענטס־פרייז: [illegible] 20 פרענק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר. אנאנסען־פרייז: פאר א פילימעטער־שורה [illegible] 40 גר. [illegible] 60 גר. [illegible] 10 גר. [illegible] 180% [illegible] 60% [illegible]
Redaktor-wydawca E. Hamburski
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 16.